

MINDESKRIFT

OM

SLAGET PAA REDEN

DEN 2. APRIL 1801

AF

PREMIERLØJTNANT P. C. BUNDESEN

SÆRTRYK AF TIDSSKRIFT FOR SØVÆSEN

72. AARGANG

APRIL

UDGIVET AF SOULIUTENANT-SÆLSKABET

KJØBENHAVN

I KOMMISSION HOS VILHELM TRYDE

THIELES BOGTRYKKERI

1901

MINDESKRIFT

I ANLEDNING AF

HUNDREDAARSDAGEN
FOR SLAGET PAA REDEN

DEN 2 APRIL 1801.

AF

P. C. BUNDESEN

PREMIERLOJTNANT

*Præmiebelønnet Besvarelse af
Solieutenant-Selskabets Prisspørgsmaal 1900*

Den største Del af det attende Aarhundrede var et lykkeligt Tidsrum for Danmark og det dermed forbundne Norge. Fraregnet mindre Stridigheder i Middelhavet mod Søroverstaterne og enkelte større Udrustninger — særlig i 1762 mod Rusland — nød Danmark i fuldeste Maal udadtil Fredens Velsignelser. Særlig under Kronprins Frederiks retfærdige og fornuftige Styrelse florerede den dansk-norske Handel; Broderrigernes Flag vajede paa alle Have, og en hidtil ukendt Velstand var Følgen af den kloge og besindige Udenrigspolitik, som under Andreas Peter Bernstorff holdt Danmark neutral under de europæiske Stridigheder lige til Aarhundredets Slutning. Det kan imidlertid ikke nægtes, at det stigende Velvære — i Forbindelse med den temmelig strenge Indskrænkning i Ytringsfriheden, der fulgte umiddelbart efter Struensee's Trykkefrihed — frembragte i politisk Henseende en vis Sløvhed hos det danske Folk, en Lyst til at lade fem være lige og en sikker Tro paa Danmarks ukrænkelige Neutralitet. Da Uvejrsskyerne i Aarhundredets sidste Del trak op over Europa, da Krigen begyndte at rase mellem de fleste europæiske Magter, og Danmark efterhaanden ikke kunde være blind for Faren, der truende nærmede sig — da skulde det vise sig, om det danske Folk var hensunken i Slaphed, eller om den med Krig uvante Generation vilde slægte Forfædrene paa. Og Svaret blev givet den 2den April 1801, et rungende Svar fra Kongedybets Kæmper; fra de danske Kanoner tordnede det ud over Evrop, at her var et

Folk, der endnu havde Mod og Mands Hjerte til at kæmpe for Fædreland og Arne, et Folk, der ikke var blevet blødgjort af de gode Dage. —

Det var den franske Revolution og Frankrigs deraf følgende Kamp mod de fleste europæiske Magter, der rystede Europas Grundvold. Ligesom Frankrig paa Grund af sine heldige Kampe hurtig indtog Pladsen som Nummer eet blandt Fastlandsmagterne, saaledes var England ubetinget Havenes Behersker. Den naturlige Følge heraf var, at de neutrale Magters Skibsfart i høj Grad generedes af Englænderne, der ikke kunde finde sig i, at neutrale Skibe forsynede deres Fjender — og da særlig Frankrig — med Subsistensmidler. Tilmed vare de neutrale Staters Handelsrettigheder ikke nøjagtigt fastslaaede, de folkeretlige Principper til Søs endnu ikke anerkendte, og særlig var Begrebet Krigskontrabande meget elastisk. Den bevæbnede Neutralitet, der 1780 stiftedes mellem Rusland, Preussen, Sverrig og Danmark-Norge, fastsatte, at fjendtligt Gods — med Undtagelse af Krigskontrabande — maatte overføres paa neutrale Skibe, og ved Krigskontrabande forstod man kun Vaaben, Ammunition og Skibsekviperingsgenstande, men derimod ikke Levnetsmidler. Endvidere skulde Blokade være effektiv. Nogen retslig Gyldighed havde disse Principper som sagt imidlertid ikke, og navnlig England havde egentlig aldrig godkendt dem, selv om det undertiden havde været tvungen af Forholdene til at se gennem Fingre hermed.

Det bevæbnede Neutralitetsforbund, der — ligesom sin Forgænger i 1756 — var bestemt til at vare evig, opløste sig imidlertid efterhaanden. Sverrig udtraadte allerede 1787, og Rusland, der paa dette Tidspunkt var venlig stemt overfor England, gav 1793 Englænderne Ret til at undersøge neutrale Skibe. England stillede nu den Fordring, at Handelen skulde ophøre mellem Danmark-Norge og Frankrig og opbragte Skibe, der sejlede

med Levnetsmidler til franske Havne; ja det gik endog saa vidt, at Englænderne bemægtigede sig saavel danske som svenske Koffardiskibe alene paa Mistanke. Hverken Danmark eller Sverrig vilde selvfølgelig finde sig i en saadan Tilstand, og der blev derfor mellem disse Lande sluttet en Konvention den 27de Marts 1794, hvori man blev enig om at tage Repressalier mod Skibenes Opbringelse. Større Eskadrer bleve nu udrustede saavel i Sverrig som Danmark, og der dannedes en Flaade, i hvilken Halvdelen bestod af svenske og Halvdelen af danske Skibe. Overkommandoen over den forenede Styrke førtes skiftevis af svenske og danske Admiraler hver i en Tid af 3 Maaneder.

Under de forhaandenværende politiske Forhold var England imidlertid ikke i Stand til at sætte haardt mod haardt, men maatte skønt nødtvungent give efter og nedstemme sine Fordringer.

Der paafulgte nu atter nogle for Danmark lykkelige Aar, i hvilke Handelen blomstrede, og hvor næsten hele Fragtfarten besørgedes af nordiske Skibe. I England var man begyndt at blive ked af den kostbare Krig; Parlamentet vilde ikke bevilge flere Penge, og Stemningen var udpræget imod at fortsætte Kampen til Trods for den energiske Premierminister William Pitt's Anstrengelser.

Da kom Budskabet om Sejren ved St. Vincent, hvorved den spanske Marines Afmagt fuldstændig lagdes for Dagen, og aldrig er en Sejr kommen England mere belejligt end denne. Hele Folket jublede; atter havde de britiske Søfolk vist deres store Overlegenhed, og der var nu ikke mere Tale om at opgive Kampen. Den dygtige Pitt benyttede Folkestemningen og gav Ordre til at opbringe neutrale Skibe, der vare bestemte til franske Havne.

Skønt det vilde være retfærdigt, at de Ulykker, der fremkaldes af en Krig, udelukkende burde falde paa

de krigsførende Magter, saa hændte det dog hyppigt, at de neutrale Stater ogsaa maatte lide derunder; thi selv om de opbragte Skibe efter lang Tids Forløb bleve frikendte, lede dog Ejerne et meget stort Tab. Der eksisterede ganske vist en Traktat af 11te Juli 1670, der fastsatte 3 Maaneder efter Opbringelsen som det seneste Tidspunkt for Domfældelsen; men til Trods herfor hændte det ikke sjældent, at den fastsatte Tid forløb, uden at Sagen bragtes for Retten, og der behøvedes kun det ringeste Paaskud for at standse hele Undersøgelsen.

I Danmark — hvor Udenrigsminister A. P. Bernstorff imidlertid var død — gik man nu atter over til at optage Konvoisystemet, skønt dette allerede tidligere havde vist sine store Mangler, og hermed var Spiren lagt til alle de Konflikter, der i de nærmeste Aar skulde finde Sted, og som endte med Slaget paa Reden¹). England, der optraadte som enevældig, fandt sit Herredømme paa Havet krænkert og gav sine Krigsskibe Ordre til at visitere alle neutrale Handelsskibe, hvadenten de bleve konvoierede eller ikke.

Hvor nedværdigende end den Tanke var, at en Erklæring — afgivet af den kommanderende Søofficer — ikke var tilstrækkelig til at forhindre en Undersøgelse af hans Konvoi, saa kan man alligevel ikke helt bryde Staven over Englændernes Opførsel. Det var nemlig vitterligt, at danske Skibe hyppig bleve fragtede af

¹) A. P. Bernstorff efterfulgtes som Udenrigsminister af Sonnen Christian Bernstorff. Man har sagt, at al Velsignelse syntes at vige bort fra Danmarks Udenrigspolitik efter den forstes Død (Thorsøe Pag. 14). Men denne Udtalelse er sikkert for haard overfor Sonnen. Selv om man ikke vil tilkende Chr. Bernstorff de samme glimrende Egenskaber som Faderen, maa det dog erindres, at Forholdene nu vare langt vanskeligere end tidligere, og det vilde vist være meget tvivlsomt, om selve A. P. Bernstorff nu havde kunnet undgaa Kampen mod England.

franske eller hollandske Købmænd; ja det gik endog saa vidt, at fremmede Handelsmænd bosatte sig i Danmark og erhvervede sig Borgerrettigheder og dermed følgende Krav paa Beskyttelse. Disse Omgaaelser kunde vanskeligt forhindres af den danske Regering, skønt denne gjorde alt muligt for at have Retten paa sin Side. Saaledes var der i Vestindien, hvor det danske Flag særlig blev misbrugt, allerede tidligere givet strenge Ordre til kun at konvoiere Skibe fra selve Danmark, men derimod undersøge ethvert Skib, der blev truffet under dansk Flag.

Der paafulgte nu forskellige mindre Træfninger og Stridigheder mellem danske og engelske Orlogsskibe baade i Vestindien og i Middelhavet; men det var dog først Fregatten »Freja«'s Kamp den 25de Juli 1800 i Kanalen, der gav Stødet til en Afgørelse af Spørgsmaalet om Konvoisystemet. »Freja«, der havde 40 Kanoner og førtes af Kaptajn Peter Krabbe, mødtes ved Indgangen til Kanalen af en engelsk Eskadre paa 3 Fregatter, 1 Korvet, 1 Brig og en Lugger¹). Den kommanderende engelske Søofficer Captain Thomas Baker forlangte Tilladelse til at visitere Konvoien, og da dette blev nægtet, paafulgte en Kamp, hvis Udfald efter en Times Forløb blev, at den kække Krabbe maatte stryge Flaget. Saavel Fregatten som Konvoien bragtes ind til Downs, men det danske Flag og Vimpel vedblev at vaje.

Ved den paafølgende Undersøgelse viste det sig, at Konvoien ikke indeholdt Kontrabande. Danmark forlangte derfor Konvoien udleveret og Skaden godtgjort,

¹) De engelske Skibe vare: »Nemesis« paa 28 Kanoner, »Prevoyant« paa 40, »Terpsichore« paa 32, »Arrow« paa 18 og »Nile« paa 10 Kanoner. (Wm. Laird Clowes: »The Royal Navy« Pag. 426). Briggens Navn findes ikke i de engelske Beretninger, men Frejas Journal nævner udtrykkelig 1 Brig som hørende til den engelske Eskadre (Garde: Den dansk-norske Sømagts Historie Pag. 337).

men herpaa vilde den britiske Regering ikke indlade sig. Derimod blev Lord Whitworth som overordentlig Gesandt sendt til Kjøbenhavn med Fuldmagt til at underhandle, men vel at mærke kun paa Basis af Konvoisystemets Afskaffelse.

Skønt man skulde tro, at der ikke kunde være nogen Tvivl om, at Danmark i denne Affære havde Retten paa sin Side, optraadte Lord Whitworth dog paa en temmelig fordringsfuld Maade og paastod blandt andet, at Danmark alene bar Skylden for Kampen i Kanalen og i det Hele taget var optraadt provokerende overfor England. For at give Gesandts Ord en større Vægt og yde et Tryk paa Danmark, ankrede Viceadmiral Dickson den 20de August med en Flaade paa 19 Skibe, hvoriblandt 7 Linieskibe, udfør Helsingør. Lord Whitworth bemærkede angaaende denne Flaade, at den i Øjeblikket¹⁾ ikke havde fjendtlige Hensigter mod Danmark, men kun var afsendt for at beskytte den engelske Søfart, hvis Danmark skulde fortsætte med sine aggressive Planer¹⁾.

Om den engelske Gesandts Optræden ved denne Lejlighed faar man et godt Begreb af følgende Linier fra Grev Bernstorff til den danske Gesandt i London Grev Wedel Jarlsberg:

... »son ton est plus péremptoire que jamais. Il dit ses instructions épuisées, et il nous menace de nous quitter brusquement, à moins qu'une déclaration prompte et satisfaisante ne lève la difficulté principale de la négociation.« ...

Man kan ikke undres over, at Danmark, der jo i Øjeblikket stod ene overfor det mægtige England, bøjede sig overfor slige Trudsler.

¹⁾ Uddrag af en Depeche af 16de August 1800 til den danske Gesandt i St. Petersborg Kammerherre Rosenkrantz. — Ud-
hævelserne ere af Forfatteren.

Imidlertid var en dansk Eskadre under Kommando af Kommandør O. Lütken i en Fart bleven udrustet og havde taget Stilling overfor den engelske. Det kom dog ikke til Fjendtligheder, idet Danmark gav efter for de engelske Fordringer, og den 29de August sluttedes en foreløbig Overenskomst mellem Danmark og England. Denne Traktat, der i sin Indledning taler om at genoprette det venskabelige og fortrolige Forhold, der i saa lang Tid har hersket imellem de tvende Magter¹⁾, indeholdt følgende Paragraffer²⁾:

1.

La question de droit relativement à la visite des navires neutres, allant sous convoi, sera renvoyée à une discussion ultérieure.

2.

La frégate Danoise, la Freya, et les navires trouvés sous son convoi, seront incessamment relâchés, et la dite frégate trouvera dans les ports de Sa Majesté Britannique tout ce dont elle aura besoin pour sa réparation, selon l'usage pratiqué entre des puissances amies et alliées.

3.

Pour empêcher que de pareilles rencontres ne renouvellent des contestations de la même nature, Sa Majesté Danoise suspendra ses convois, jusqu'à ce que les explications ultérieures sur ce même objet aient pu effectuer une convention définitive.

4.

S'il arrivait cependant, que des rencontres du même genre eussent lieu, avant que les instructions, destinées à les prévenir, puissent avoir leur effet, elles resteraient

¹⁾ Udhævet af Forfatteren.

²⁾ Danske Traktater efter 1800. Udgivne af Udenrigsministeriet.

sans conséquences, et l'arrangement de ce qui en résulterait, serait censé compris dans l'objet de la convention présente.

5.

Cette convention sera ratifiée en trois semaines, à compter du jour de la signature, ou plus tôt, si faire se peut.

Saavel »Freja« som Konvoien bleve nu frigivne, og Fregatten oven i Købet i Stand sat for den engelske Regerings Regning¹⁾.

England havde saaledes som den stærkere Part opnaact at sætte sine Fordringer igennem, og saavel Gesandten som den engelske Flaade, der nu forlode Danmark, kunde være vel tilfredse med den let vundne Sejr. At man ikke i Danmark var særlig henrykt over den paatvungne Overenskomst, er en Selvfølge. Man rasede mod England, der kun i Kraft af den stærkeres Ret havde kunnet sætte sin Villie igennem, og man var intet Øjeblik i Tvivl om, at Retten udelukkende var paa vor Side. Det maa imidlertid erindres, at det for England var et Livsspørgsmaal at forhindre Tilførsler — særlig til Frankrig — ligesom England ogsaa stadig hævdede, at det aldrig havde godkendt de af de nordiske Magter opstillede Folkeretsprincipper.

Overenskomsten var jo imidlertid nu afsluttet og burde derfor overholdes. At dette ikke skete var sikkerlig i højeste Grad urigtigt; thi selv om man nok saa meget vil søge en Undskyldning i det store Tryk, der særlig fra Ruslands Side senere blev lagt paa os, maa det dog ikke glemmes, at Englands Harme over den brudte Overenskomst var ret berettiget.

¹⁾ Hos H. G. Garde og flere andre Forfattere er anført, at Danmark fik Tilladelse til at konvoiere i Middelhavet, men dette er urigtigt — E. Holm: Danmark-Norges udenrigske Historie 1791—1807, Pag. 326.

At Danmark kun opfattede den afsluttede Traktat som paatvungen og straks var rede til at indgaa nye Forbindelser fremgaar af følgende Brudstykke af en Note, der er skrevet allerede Dagen efter Traktatens Afslutning til Kammerherre Rosenkrantz. Der siges heri »Le roi ne doute pas que l'Empereur de Russie n'applaudira à un arrangement, qui, en rassurant la tranquillité du Nord; violemment menacée, laisse ouverte la discussion d'un principe au maintien duquel nous nous sommes crus obligés par nos devoirs envers les puissances, qui le reconnaissent et le soutiennent avec nous. Nous ne croyons pas devoir laisser tomber cette discussion. Nous nous flattons plutôt, que, si les Cours, qui y ont le même intérêt que nous, veulent nous accorder leur appuy, nous pourrions nous prévaloir de l'occasion présente pour revendiquer avec succès les droits du pavillon neutre.»

En lignende Erklæring sendtes til Gesandterne i Stockholm og Berlin, og der betonedes stadigt, at Danmark havde sørget for at holde det omstridte Principspørgsmaal angaaende Visitationsretten aabent.

Som en rød Traad gaar der gennem vor daværende Udenrigspolitik en stadig Frygt for Rusland. I lange Tider havde Danmark staaet i et vist Afhængighedsforhold til den russiske Regering, og man havde efterhaanden vænnet sig til at give efter, hver Gang Rusland i en kraftig Note fremsatte sine bestemte Ønsker.

Det vakte derfor stor Glæde, da man fik at vide, at den russiske Kejser var harmfuld over den engelske Eskadres Ankomst til Sundet, og i en Rundskrivelse til Gesandterne i Berlin, Petersborg og London¹⁾ meddeles der, at Kejseren har udtalt sig paa den mest ven-skabelige og tilfredsstillende Maade om den danske Regering.

¹⁾ Udenrigsministeriets udgaaende Skrivelse af 6te Septbr. 1800.

I hvor høj Grad man underkastede sig Ruslands Opfattelse og Ønsker fremgaar klart af følgende Uddrag af en Depeche fra Grev Bernstorff til Kammerherre Rosenkrantz¹).

Det hedder heri: »J'ai été autorisé à Vous charger de déclarer au ministère russe, que le Roi, loin de méconnaître la sagesse et l'utilité des vues de l'Empereur, y applaudissait sans réserve; que S. M. envisageait la situation générale de l'Europe, ses dangers et ses besoins, sous le même point de vue que son auguste Allié; qu'Elle se tiendrait heureuse de pouvoir contribuer à rétablir la paix générale et l'équilibre politique sur des bases solides et équitables; qu'Elle hésiterait d'autant moins à accéder à la confédération proposée à cet effet par l'Empereur sous le nom de Ligue du Nord, que la réunion étroite des puissances du Nord avait depuis longtemps fait l'objet de ses vœux et de ses méditations; et qu'Elle attendait avec intérêt les ouvertures ultérieures, qui serviraient à déterminer plus particulièrement la nature et l'étendue des obligations, que les puissances contractantes s'imposeraient.«

I samme Skrivelse paalægges det imidlertid Gesandten paa det bestemteste, at han — samtidig med at bevidne Danmarks Iver efter at tiltræde Kejserens Synsmaade — dog maa vogte sig vel for at bruge for stærke Udtryk og navnlig undgaa alt, hvad der kunde blive betragtet som bindende Løfter. Til Slut erindres Gesandten om ikke at forsømme noget, der kan bidrage til at indgyde Rusland Tillid, men samtidig bevare saa vidt muligt fuldstændig Frihed med Hensyn til de Forpligtelser, som Danmark skulde paatage sig for at være Kejseren til Behag.

Rusland var imidlertid kommen paa Kant med England, og den nærmeste Anledning hertil var Maltas

¹) Udenrigsministeriets udgaaende Skrivelse af 26de Septbr. 1800.

Erobring af Englænderne. Kejser Paul den 1ste, der var Stormester for Johanniterridderne, gjorde Krav paa denne Ø, og da England gjorde Vanskeligheder ved at udlevere ham den, medens Frankrig samtidig af alle Kræfter pustede til Ilden¹⁾, optog Kejser Paul for Alvor Tanken om en bevæbnet Neutralitet. Sverrig, der den Gang regeredes af Gustav den 4de, var rede og Preussen ligeledes, skønt Hoffet i Berlin hidtil forsigtigt havde afholdt sig fra bestemte Udtalelser. Underhandlingerne, der førtes i St. Petersborg, bleve nu drevne med stor Kraft; men samtidig med at Ruslands Iver for Alliancen voksede, holdt Danmark sig noget tilbage.

Grev Bernstorff havde ogsaa en klar Opfattelse af det mindre korrekte i at slutte en ny Forbindelse, forinden Konvoispørgsmaalet var endelig afgjort. Han siger saaledes i en Forestilling til Kongen, at Konventionen af 29de August »uns eine drückende und unangenehme Verbindlichkeit aufgedrungen hat und mit den Grundsätzen der bewaffneten Neutralität, wenn auch nicht in ihren Ausdrücken, doch ihrer Natur nach gewissermassen im Widerspruche steht«²⁾.

Den engelske Regering, der ikke var uvidende om, hvad der var i Gære, betragtede Rusland som Stifteren af den nordiske Alliance og tog i Øjeblikket noget mere

¹⁾ Bonaparte ytrede saaledes til den danske Chargé d'Affaires i Paris: »Jeg haaber, at Eders Nation nu vil vise sin gamle Kraft og den Energi, som passer for den og stedse har udmærket den.«

Senere meddelte Bonaparte gennem Talleyrand den danske Gesandt, at »hvis den danske Konge trængte til Hjælp, vilde den franske Regering, skønt den ikke havde nogen særlig Traktat med Danmark, være meget villig til at tilbyde det nogle Elitebatailloner, da det vilde være den kært at kunne bruge dem til at hævne en Sag, der var alle civiliserede Nationers«. Holm: Danmark-Norges udenrigske Historie Pag. 351 og 353.

²⁾ Holm: Danmark-Norges udenrigske Historie Pag. 336.

Hensyn til Danmarks Søfart, end vi tidligere havde været vante til.

Kunde Danmark afholdes fra at tiltræde den bevæbnede Neutralitet, vilde meget være vundet for England. Danmark var i Besiddelse af en forholdsvis stor Flaade og beherskede jo tildels Adgangen til Østersøen. Store Bælt var ikke meget kendt, en fremmed Flaade vilde have store Vanskeligheder ved at komme der igennem, og Øresund, der forsvaredes af Kronborg Fæstning, vilde ikke let kunne passeres uden stor Risiko. England vilde derfor ganske anderledes kunne optræde mod Rusland og Sverrig, hvis Danmark vilde afholde sig fra Deltagelse i Alliancen.

Den danske Regering kunde imidlertid nu daarligt trække sig tilbage. Kun ønskede man gerne, at England fik den Opfattelse, at Danmark var bleven tvungen af Rusland til at deltage i Neutralitetsakten og forsvare det Princip, som man forøvrigt stadig hævdede var uafgjort — nemlig Visitationsprincippet.

Der skrives saaledes i en Note til Grev Wedel Jarlsberg¹: »Cest l'Empereur de Russie, qui a conçu le projet du rétablissement formel de la neutralité maritime armée, et qui a été le premier à en faire la proposition aux Cours du Nord. Nous avons d'autant moins dû hésiter à y adhérer, que loin d'avoir jamais renoncé au système de cette neutralité maritime, qu'il s'agit maintenant de rétablir sous sa forme primitive, nous nous sommes constamment plaints de ce que la Russie dans la guerre actuelle avait crû devoir en suspendre les principes en faveur de la Grande-Bretagne. Nous n'avons jamais cessé de réclamer ces principes, et abandonnés par la Russie, nous avons encore contracté avec la Suède des engagements publics et formels, destinés à les maintenir et à les défendre.«

¹) Udenrigsministeriets udgaaende Skrivelse af 20de December 1800.

I samme Depeche hævdes, at Danmark kun ønsker en absolut defensiv Alliance, og at vi ikke paa nogen-
sommelst Maade ville genere de krigsførende Magter i
de Rettigheder, som Krigen hjemler dem, men kun
ville beskytte vort Flag mod eventuelle Krænkelser fra
deres Side. Der tilføjes en Forsikring om, at vi have
gjort alt, hvad der har staaet i vor Magt for at dæmpe
den russiske Kejsers Iver, og at England egentlig burde
være os Tak skyldig, fordi vi have bestræbt os for at
fjerne fra Traktaten alt, hvad der kunde saare dette
Land.

Der mærkes tydeligt en Angst for, at England ikke
vil finde sig i de nordiske Magters Alliance, og man
har en udpræget Følelse af, at det i første Række let
vil komme til at gaa ud over os. Det uheldige og
ulykkelige Dobbeltspil, der var anvendt lige siden den
foreløbige Traktat af 29de August, og som var begrundet
dels i Frygt for Rusland og dels i en naturlig Trang
til at fremme Danmarks Søhandel, havde efterhaanden
bragt os saa vidt, at den eneste Mulighed for at komme
ud af de fortvivlede Forhold var at søge den nævnte
Traktat ophævet. Det blev derfor paalagt Grev Wedel
Jarlsberg at opnaa den engelske Regerings Samtykke
til at betragte Traktaten som ikke indgaaet, idet man
gik ud fra, at en Genoptagelse af Diskussionen om
Visitationsretten overfor Konvoier ikke vilde føre til
noget tilfredsstillende Resultat under de nuværende
Forhold.

Samtidig begyndte nemlig Kejser Paul, der ikke var
tilfreds med Forhandlingernes langsomme Gang, at tage
sin Tilflugt til Trudsler. Han lod den russiske Gesandt for-
lange sit Pas udleveret og forlade Kjøbenhavn, medens den
danske Gesandt i St. Petersborg kort Tid forinden havde
faaet Ordre til at forlade Rusland. Dette fjendtlige Skridt
fra Ruslands Side forfærdede den danske Regering, og
da næsten samtidig den engelske Gesandt i Kjøbenhavn

Drummond i ret skarpe Ord anmodede om en Forklaring over de Forhandlinger, der fandt Sted med Rusland, og som England havde Grund til at antage som fjendtlige overfor sig, befandt Danmark sig i en højst ubehagelig Stilling. Grev Bernstorff søgte da at klare Situationen ved et ret uklart og utilfredsstillende Svar paa den engelske Note¹⁾. Han ytrede heri, at England sikkert maatte have faaet unøjagtige Oplysninger om de faktiske Forhold, siden dette Land kunde tænke sig, at Danmark vilde optræde paa en fjendtlig Maade. Ganske vist drejede Forhandlingerne sig om en Fornyelse af Traktaten af 1780, men han (Grev Bernstorff) kunde ikke forstaa, hvorledes en absolut defensiv Alliance kunde stride imod den foreløbige Overenskomst af 29de August. Til Slutning smigrer Greven sig med, at England efter Modtagelsen af dette Svar sikkert vil indrømme »que l'abandon provisoire et momentané, non d'un principe, dont la question est restée indéfinie mais d'une mesure dont le droit n'a jamais été ni ne saurait jamais être contesté ne se trouve nullement en opposition avec les principes généraux et permanens relativement auxquels les puissances du Nord sont sur le point de rétablir un concert qui, loin de pouvoir compromettre leur neutralité, n'est destiné qu'à la raffermir.»

Man kan ikke forundre sig over, at den engelske Gesandt følte sig alt andet end tilfredsstillet ved dette Svar, og England, der nu ikke mere nærrede nogen Tvivl om, hvad Vej Danmark vilde slaa ind paa, bemægtigede sig alle russiske, svenske og danske Skibe, der i Øjeblikket fandtes i engelske Havne.

Danmark kastede sig nu fuldstændigt i Armene paa Rusland. Man havde vovet sig saa langt frem overfor

¹⁾ Udenrigsministeriets udgaaende Skrivelse af 31te December 1800. Da Noten er meget lang, er kun Hovedindholdet angivet.

England, at man ikke mere kunde træde tilbage, og det gjaldt derfor om af alle Kræfter at fremskynde Dan- nelsen af Neutralitetsforbundet. Dette var imidlertid allerede undertegnet i St. Petersborg i Midten af De- cember Maaned af de forskellige Magters Gesandter¹⁾, men Ratifikationen manglede endnu. Som tidligere om- talt var Kammerherre Rosenkrantz bleven udvist af Rusland, og efter at man af Kejser Paul havde faaet Tilladelse til at afsende en ny Gesandt, blev Grev Dan- neskiold Løwendal udnævnt til at overbringe og ud- veksle Ratifikationen²⁾.

I denne, der for Danmarks Vedkommende er da- teret d. 16de Januar 1801, er Hovedindholdet følgende³⁾:

1. Fastsættelse af Begrebet Krigskontrabande.
2. Frit Skib gør fri Ladning.
3. Blokade skal være effektiv
4. Den kommanderende Søofficers Ord for, at der ikke findes Krigskontrabande om Bord i Konvoien, skal være tilstrækkeligt, saaledes at der ingen Visitation maa finde Sted.
5. For at undgaa de Vanskeligheder, der kunne opstaa ved, at Personer benytte sig af Flaget uden at være berettigede dertil, bestemmes, at saavel Kaptajnen som Halvdelen af Mandskabet skal tilhøre den Nation, under hvis Flag der sejles. Endvidere skulle Skibs- papirerne være i fuldstændig Orden.

¹⁾ Man fik først Underretning herom i Kjøbenhavn d. 9. Jan. 1801.

²⁾ I Grevens Instruks, der er dateret d. 22. Januar, findes en ret detailleret Beskrivelse saavel af de forskellige Presenter, der skulde gives, som ogsaa hvor disse skulde købes. Til den russiske Udenrigsminister skulde anskaffes en Æske med Kon- gens Billede, til Sekretærene andre Æsker med Kongens Navnechiffer o. s. v. Endvidere beordredes Greven til at forære Ministeren en Sum af 4000 Dukater, hvorimod Sekretærerne kunde nøjes med 2000 Dukater.

³⁾ Paa Grund af Traktatens omfangsrige Størrelse er kun Hoved- indholdet anført.

I modsat Fald mister Skibet al Ret til Beskyttelse og maa selv tage Skade for Hjemgæld.

Desuden fandtes nogle hemmelige §§, hvori de forskellige Magter forpligtede sig til, saa snart Aarstiden tillod det, at udruste et vist Antal Skibe¹⁾ og til at be-
tragte Østersøen som et lukket Farvand.

Denne Traktat, der kun var en modificeret Udgave af Traktaten fra 1780, hævdede netop de Principper, der for kort Tid siden vare bestredne af England, og man kan derfor ikke undre sig over, at Svaret herpaa var en almindelig Embargo paa Forbundets Skibe²⁾. Det var derfor fuldstændigt unyttigt, at Danmark og noget senere ogsaa Preussen gjorde kraftige Indsigelser mod Englands voldsomme Fremgangsmaade. Den engelske Regering haabede ved denne faste og bestemte Optræden at svække de nordiske Magters Energi. I øvrigt var det ikke England ubekendt, at Enigheden mellem Neutralitetsforbundets Medlemmer for Øjeblikket ikke var den bedste. Den Kendsgerning, at Kejser Paul — der undertiden var i høj Grad lunefuld — havde bortsendt den danske Gesandt, i Forening med det Rygte, at den svenske Konge, der netop besøgte St. Petersborg, fremstillede Danmarks Deltagelse i Alliancen som temmelig lunken, hvad Forholdet overfor England angik, bidrog selvfølgelig ikke lidet til, at den engelske Regering mente at kunne tillade sig skarpe Forholdsregler.

Traktaten udveksledes i Februar, og Englands Svar herpaa var en Ordre til at besætte de dansk-vestindiske Øer. Her forefaldt d. 3die Marts Briggen »Lougen«s bekendte Kamp mod »The Arab«. I denne Kamp udmærkede »Lougen«s Chef — den senere saa berømte Kaptajn C.V. Jessen

¹⁾ For Danmarks Vedkommende 8 Linieskibe og 2 Fregatter, for Ruslands 15 Linieskibe og 8 Fregatter.

²⁾ For Danmarks Vedkommende beslaglagdes straks c. 150 Skibe. Der blev ikke lagt Embargo paa de preussiske Skibe, da England derved let kunde risikere Besættelsen af Hannover.

— sig, hvorfor han efter Hjemkomsten til Danmark modtog en Guldæressabel som Belønning. — Det var imidlertid klart, at Øerne ikke vare i Stand til at holde sig mod den overlegne engelske Styrke, og i Slutningen af Marts Maaned maatte de overgive sig. Danmarks Besiddelser i Ostindien erobredes af Englænderne fra 8de—12te Maj.

Skønt der endnu i Løbet af Februar førtes en Del Underhandlinger med England, der stadig søgte at løs-rive Danmark fra Neutralitetsforbundet, var det dog klart for alle, at Kampen stod for Døren. I Slutningen af Februar afløstes det daværende engelske Ministerium af Ministeriet Addington; men dette Ministerskifte, der af Danmark betragtedes som den sidste Mulighed for en fredelig Afgørelse, forandrede intet i det spændte Forhold. Den 6te Marts modtog Udenrigsministeriet Meddelelse om, at en engelsk Flaade udrustedes i Yarmouth, rimeligvis med Bestemmelse til Østersøen, og man begyndte nu i Hast at udlægge en Del Blokskibe i Kongedybet.

Allerede i længere Tid havde Danmark rustet sig af alle Kræfter for at møde det forventede Angreb. Skip-pere og Styrmand opfordredes til at tage Tjeneste som Maanedsløjtnanter¹⁾, og alle danske Søfolk i udenrigsk Fart hjemkaldtes²⁾. Det var imidlertid ikke let at skaffe

¹⁾ Maanedsløjtnanterne, der lønnedes som Sekondløjtnanter, skulde have samme Rang som disse og bære samme Uniform dog uden Skulderepaulet. I alt antoges 66 Maanedsløjtnanter.

²⁾ Den 20de Februar udstedtes et •Rappels og Pardons Patent for dem af Land- og Søetaten i Danmark og Norge, som befinde sig udenlands og komme tilbage inden dette Aars Udgang*. Det hedder deri for Søfolkens Vedkommende: Ligesom Vi ere forvissede om, at enhver kiæk og ærekær Mand ikke vil mangle at adlyde denne Vor Indkaldelse; Saa erklære Vi og herved, at de, som enten maatte være undvegne fra Vor Tjeneste, eller, uden Tilladelse og Pas, have taget Hyre paa fremmede Skibe, skulde, (naar de inden dette Aars Udgang indfinde og anmelde sig) vorde fritagne for den Straf, som de, ved saadan deres Forseelse, have fortjent, og derhos nyde Godt af alle de Pri-

den fornødne Besætning til Skibene, idet de norske Matroser paa Grund af Aarstiden havde Vanskeligheder ved at komme ned til Danmark. Allerede midt i Februar var der givet dem Ordre til snarest muligt at begive sig til den svenske Grænse for uafbrudt at marchere Syd paa i Tropper paa 80 Mand daglig; men det var dog kun et forholdsvis ringe Kontingent, der ad denne besværlige og langsomme Vej naaede Kjøbenhavn, forinden Kampen begyndte¹⁾. I en Ordre fra Kronprinsen til Generalmajor Mansbach — Kommandant paa Fæstningen Frederikssteen — beordredes de Indrullerede til at paa-begynde Marchen Syd paa d. 1ste Februar. De skulde marchere daglig c. 4 svenske Mil og hvile hver 3die Dag. Først d. 28de Februar meddeler Kommissariatskontoret, »at der denne Dag vil ankomme 60 Mand og fremdeles mellem 60 og 100 Mand daglig²⁾«.

Det blev imidlertid nødvendigt at udstede Opraab om Frivillige³⁾, og disse meldte sig i tætte Skarer; ikke alene fra Kjøbenhavn men ogsaa fra hele Landet strømmede de til, Fiskere, Landmænd og Haandværkere. Paa Værftet begyndte man paa Udrustningen af 10 Linieskibe, der skulde forene sig med de svenske og russiske Flaader; men paa Grund af Begivenhedernes hurtige

vilegier, Friheder og Rettigheder, som, i Følge Søe-Enrollerings-Forordningen, tilkommer Vore Sofolk; Derimod skulle de, der ikke, inden foranførte Tidsrum efterkomme denne Vor Indbydelse, ansees som troløse og uværdige til Vor Naade.

•Dog skal denne Benaadning for Straf, som tilsiges samtlige Paagieldende af Vore Sofolk, ikkun gielde forsaavidt deres Forbrydelse, som Rømningsmænd, angaar, saa at de, der have begaaet andre Misgierninger ikke gøres deelagtige deri.

1) Depeche til Kammerherre Bourke i Stockholm af 21de Marts 1801.

2) Det har ikke været muligt at faa Oplysning om, hvor mange norske Sofolk, der i alt ere ankomne forinden Slaget paa Reden.

3) De Frivillige fik 15 Rdl. i Haandpenge, deraf Navnet Femtenrigsdalerskarle.

Gang naaede disse Linieskibe imidlertid ikke at komme ud¹⁾. For at støtte Forsvaret af Indgangen til Sundet forsynedes Kronborg med rigelig Ammunition, og flere Batterier opkastedes langs Strandkanten, ligesom ogsaa 6 nye Ovne til Glødning af Kugler opførtes. I Kjøbenhavn blev der dannet forskellige frivillige Korps, saaledes »Kongens Livjægerkorps«, der kommanderedes af Kammerjunker Holstein, og »Kronprinsens Livkorps«, der bestod af Akademikere under Kommando af Overhofmarschal A.V. Hauch²⁾. Ved sidstnævnte Korps gjorde det kgl. Kapel frivillig Tjeneste som Musikkorps.

Den 5te Marts mødtes Kronprins Frederik med Gustav den 4de i Helsingborg. Det var Tanken at stifte en nøjere Forbindelse mellem Danmark og Sverrig, men noget egentligt Resultat fik Mødet imidlertid ikke³⁾. Den svenske Konge, der havde den bedste Villie, i hvert Fald saaledes som Sagerne nu stode, til at hjælpe Danmark — og som allerede midt i Februar havde sendt Admiral Cronstedt til Kjøbenhavn for at drøfte forskellige Planer og Forslag om et fælles Forsvar — tilbød blandt andet at anlægge Befæstninger ved Helsingborg for at understøtte Forsvaret af Indgangen til Sundet. Det synes, som om Kronprins Frederik har næret Frygt for, at disse Fæstningsværker kunde blive permanente, saa at Sverrig senere med en vis Ret kunde opstille Fordringer om Delagtighed i Øresundstolden. Hvorvidt Kong Gustav nærede denne Tanke, da han gjorde sine Tilbud, er vist meget tvivlsomt. Snarere har den Tanke, at naar Dan-

¹⁾ »James« opgiver i sin »Naval History of Great Britain« Pag. 65, at 10 danske Linieskibe vare klare til at stikke i Søen i Midten af Marts; men dette er ikke rigtigt, da de omtalte Skibe endnu ikke vare fuldt udrustede d. 2den April.

²⁾ Kronprinsen forærede Korpsen en Fane med Indskriften »Videnskabers Dyrkere, for Kongen og Staden«.

³⁾ I Krigsarkiverne findes i hvert Fald intet om, hvad der blev aftalt paa dette Møde.

mark først var besejret, vilde Turen komme til Sverrig, været det ledende Motiv. At det var hans oprigtige Ønske at være Danmark en trofast Allieret, kan ses af hans gentagne Ordre til Guvernøren i Karlskrona Grev Wachtmeister om at paaskynde Flaadens Udrustning og hurtigst muligt sende den til Kjøbenhavn; og det var ikke hans Skyld, men Modvind, der i det afgørende Øjeblik forhindrede de Svenske fra at kæmpe ved de Danskes Side i Kongedybet¹).

En af de sidste Dage i Februar afgik en overordentlig Gesandt, Sir Nicholas Vansittart — Medlem af Parlamentet — med Fregatten »Blanche» til Kjøbenhavn, hvor han ankom den 16de Marts²). I Forbindelse med Drummond stillede han den Fordring, at Danmark definitivt skulde fratræde Neutralitetsforbundet samt tillade Englands Flaade at passere Sundet. Da Grev Bernstorff imidlertid bestemt hævdede, at han ikke kunde underhandle med Gesandterne, med mindre Embargoen paa de danske Skibe blev hævet, og at Danmark endvidere som Medlem af det bevæbnede Neutralitetsforbund heller ikke havde Ret til alene at træffe bestemte Aftaler, var enhver Mulighed for en fredelig Forstaaelse paa Forhaand udelukket. Der er næppe nogen Tvivl om, at den engelske Regering ved Afsendelsen af den overordentlige Gesandt kun søgte et Paaskud for senere at kunne hævde, at der fra dens Side var gjort alt for at opnaa en mindelig Overenskomst. Først den 20de meddelte Drummond den danske Regering en engelsk Eskadres forestaaende Ankomst til Kattegattet³), og idet han paany insisterede

¹) Wachtmeister havde faaet Befaling til at lade 7 Linieskibe og 3 Fregatter afsejle fra Karlskrona den 31te Marts. Samme Dag skrev Wachtmeister til Kong Gustav: »Flottan är klar idag . . . och seglar med första goda vind».

²) Ikke den 21de som almindelig antaget.

³) Den engelske Eskadre befandt sig allerede paa dette Tidspunkt i Kattegattet.

paa, at Danmark skulde falde til Føje, anmodede han i modsat Fald om Udlevering af sit Pas. — Saavel Vansittart som Drummond forlode derpaa Kjøbenhavn og gik med Fregatten »Blanche« Nord paa.

Tærningerne vare nu kastede, og Kampen stod for Døren. Der blev givet Ordre til at slukke Fyrene, og samtidig sendtes en Anmodning til Sverrig om at gøre det samme. Den 29de lagde Danmark Beslag paa alle herværende engelske Fartøjer. Man havde ikke tidligere turdet gøre dette af Frygt for at fremskynde en Katastrofe, men der var nu ingen Anledning til at udvise Skaansel. Samtidig forbødes det under Livsstraf samtlige Lodser i Danmark og Norge at indlodse noget engelsk Skib.

Stemningen i Danmark og særlig i Kjøbenhavn var fortrinlig i Befolkningens brede Lag, hvorimod man i Hofkredsene var greben af Modløshed. Folket opildnedes af Digternes Krigssange, der uddeltes paa offentlige Steder, og i Teatrene gaves patriotiske Forestillinger, der begejstrede Tilskuerne og fik Fædrelandskærligheden til at bryde nd i lys Luc. Det var særlig Skuespilleren H. C. Knudsen, hvis vældige Stemme rev Folket med sig og begejstrede Masserne. Nationen var vaagnet til nyt Liv, og selv om ogsaa enkelte nærede Frygt for det endelige Udfald af Kampen, saa vare dog alle enige om hver paa sin Vis, at intet Offer var for stort, naar det gjaldt om at forsvare det elskede Fædreland.

England var selvfølgelig paa Forhaand ikke i Tvivl om Resultatet af Gesandternes Fordringer. Allerede i længere Tid havde man i Yarmouth arbejdet baade Dag og Nat paa Ekviperingen af den Flaade, der var bestemt til at operere i de nordiske Farvande og knuse de dum-

dristige Magter, der vovede at sætte sig op mod Britanniens Supremati paa Havene¹⁾.

Den 12te Marts afsejlede den engelske Flaade fra Yarmouth og satte Kursen op mod Skagerrak. Den bestod af ikke mindre end 53 Skibe, hvoraf 21 vare Linieskibe og Resten Fregatter, Brigger, Kuttere, Brandere og Bombarderskibe²⁾. Til Chef for Flaaden havde man valgt Admiral Sir Hyde Parker, der var kendt som en klog og besindig Mand. Under ham kommanderede Viceadmiral Lord Nelson og Kontreadmiral Thomas Graves. Nelson, der allerede forlængst havde vundet Ry som en af Verdens dygtigste Admiraler, og som faa Aar tidligere havde gjort sig udødelig i den glimrende Kamp ved Abukir, havde sikkert ventet at komme i Spidsen for Ekspeditionen til Østersøen; men man nærede i England en Frygt for, at hans hidsige og uforfærdede Temperament skulde føre ham for vidt i de dengang temmelig ukendte og farlige Farvande, der skulde passeres paa Vejen til Østersøen. Man haabede ogsaa, at Synet af den mægtige britiske Flaade vilde forskrække Danmark, saa at man ved en klog Benyttelse af diplomatiske Forhandlinger fra Admiral Parkers Side kunde undgaa en Kamp, der kunde blive delvis ødelæggende for den engelske Flaade og derved mulig forhindre den i Opnaaelsen af Hovedøjemedet, nemlig at tvinge Rusland til at opgive Neutralitetsforbundet. Nelson havde den rigtige Opfattelse af Forholdet mellem de nordiske Riger, idet han betragtede Rusland som Træets Stamme, Danmark-Norge og Sverrig som Grenene.

Om Bord paa den engelske Flaade fandtes en Landgangsstyrke, nemlig det 49de Infanteriregiment under

1) England var den Gang i Besiddelse af c. 120 Linieskibe og 250 Fregatter med i alt c. 120 000 Mands Besætning.

2) Et af Linieskibene »Invincible», paa hvilket Kontreadmiral Totty havde hejst sit Flag, forliste imidlertid kort efter Udsejlingen, hvorved c. 400 Mand omkom. — The Royal Navy Pag. 427.

Oberst Isaac Broch, 2 Kompagnier Jægere af 95de Regiment og en Artillerideling under Kaptajn Peter Fyers. Hele Styrken kommanderedes af Oberst William Stewart.

Den engelske Flaade blev ikke begunstiget af særlig godt Vejr paa sit Togt mod Østersøen. Allerede i Nordøen maatte den kæmpe sig frem mod Modvind, og i Kattegattet blæste der en saa haard Storm, at en Del navnlig af de mindre Skibe adskiltes fra Flaaden og først senere vare i Stand til at slutte sig til Hovedstyrken. Først den 21de Marts ankrede den engelske Flaade udenfor Indgangen til Sundet, og her blev den liggende foreløbig. I de Krigsraad, der afholdtes i Admiralskibet London, gjorde forskellige Opfattelser angaaende Angrebsmaaden sig gældende. Admiral Parker var personlig mest stemt for at benytte Passagen gennem Store Bælt og derefter angribe Kjøbenhavn Syd fra; og da Fregatten *Blanche*, der medførte de to Gesandter, d. 23de stødte til Flaaden, bidrog den Skildring, disse gave af de Danskes Rustninger, ikke lidet til at styrke Parkers Opfattelse. Han nærede en stor Frygt for Kronborg samt for mulige Fæstningsværker ved Helsingborg, og skønt Nelson af alle Kræfter raadede til Angreb saa snart som muligt, før Danmark kunde træffe endnu større Forberedelser, gjorde han dog den 25de¹⁾ et Forsøg paa at passere Bæltet. Nelsons Svar herpaa er karakteristisk for hans Kamplyst og klare Blik: "Go by the Sound or by the Belt, or anyhow, only lose not an hour"²⁾.

Flaaden ankrede imidlertid atter samme Aften paa sin forrige Plads. Chefen for London, Captain Otway, der var temmelig godt kendt med de danske Farvande, hævdede indstændigt overfor Admiral Parker, at Bæltet, der var opfyldt af farlige Grunde, og hvor Sømærkerne

¹⁾ Ikke den 26de som almindelig antages. — Meddelelser fra Krigsarkiverne.

²⁾ Mahan: The life of Nelson Pag. 73.

sikkert vare inddragne, vilde være overmaade vanskeligt at passere for de dybtgaaende engelske Skibe, og Parker besluttede da at gaa igennem Sundet, saa snart Vind og Vejr tillode det. Foreløbig vilde han forsøge, om han ikke kunde opnaa uhindret Passage forbi Kronborg og sendte derfor d. 28de om Morgenen en Parlementer til Kommandanten, Oberst Stricker, med følgende Depeche¹⁾:

«From the hostile transaction by the Court of Denmark sending away His Britannic Majesty's Chargée D'affaires; the Commander in Chief of His Majesty's Fleet, is anxious to know what the determination of the Danish Court is, and whether the Commanding Officer of Cronenburgh Castle has received Orders to Fire upon the British Fleet as they pass into the Sound; as he must deem the firing of the first Gun, a Declaration of War on the part of Denmark.»

Parker.

Det er en ret mærkelig Maade at ville give Danmark Skylden for Fredsbruddet, efter at England først gennem Beslaglæggelsen af de danske Skibe og dernæst gennem Besættelsen af de dansk-vestindiske Øer tilstrækkelig tydeligt havde vist sit fjendtlige Sindelag: men Parker var som sagt bange for Kronborg, og kunde han slippe uantastet forbi denne Fæstning, vilde meget være vundet. Kommandanten paa Kronborg sendte straks en Kurer til Kjøbenhavn for at indhente Kronprinsens Ordre og gav imidlertid følgende Svar til den engelske Admiral²⁾:

«Til Svar paa Admiralens ærede Skrivelse maa jeg melde, at ingen Befaling er givet til at fyre paa den engelske Flaade. Der er afgaaet en Coureer til Køben-

¹⁾ Originalerne til Parkers Depecher findes i Udenrigsministeriet.

²⁾ Gengivet efter Soldin: «Krigen mellem Danmark og England» Pag. 7.

havn, og skulde der indløbe nogen Befaling, skal jeg ufortøvet sende en Officer ombord for at underrette Dem derom.«

Stricker,
Commandant.

Kronprinsens Svar indløb samme Dag, og Oberst Stricker afsendte da følgende Note¹⁾:

»Til Svar paa Deres Excellence Hr. Admiralens ærede Skrivelse af Gaars Dato (som først mig i Morges Kl. 8^{1/2} er til hænde kommet) har jeg den Ære at melde, at det er mig bekendt, at min Herre Hans Majestæt Kongen af Danmark ikke har bortsendt den engelske Chargé d'Affaires, men at denne har efter hans eget Forlangende erholdt Pas til sin Afrejse.

Som Soldat kan jeg ikke befatte mig med at politicere, men det er mig ikke tilladt, at lade en Flaade hvis Hensigter ingen kan vide, nærme sig Fæstningens Kanoner jeg har den Ære at kommandere.

Vilde Deres Excellence Hr. Admiralen gjøre propositioner til Kongen min Herre, saa beder jeg mig herom underrettet inden Flaaden nærmer sig Fæstningen.

Et bestemt Svar udbedes.«

Stricker.

Der kunde nu ikke være nogen Tvivl hos den engelske Admiral om, at han ikke uhindret vilde faa Tilladelse til at passere Kronborg. Dog søgte han stadig at vælte Ansvar for de begyndende Fjendtligheder over paa den danske Regering og sendte derfor d. 29de Marts følgende Skrivelse til Oberst Stricker:

Sir

»In answer to Your Excellency's Note, just now received, the undersigned has only to reply that, finding the intentions of the Court of Denmark to be hostile

¹⁾ Kopien heraf findes i Udenrigsministeriet.

against His Britannic Majesty, he regards the answer as a Declaration of War, and therefore, agreeable to his Instructions, can no longer refrain from hostilities however reluctant to his feelings. But at the same time will be ready to attend to any proposals of the Court of Denmark for restoring the former Amity & Friendship which has, for so many Years, subsisted between the two Courts«.

H. Parker,

Commander in Chief of his Majestys Fleet.

Den engelske Flaade, der imidlertid var rykket noget nærmere til Helsingør, kunde endnu ikke paa Grund af Modvind staa Sundet ind. Det var nødvendigt at have aaben Vind, da et Kryds under Ilden fra Kronborgs Kanoner vilde være en altfor vovelig Sag.

Den 30te Marts Kl. 5^{1/2} Fm. sprang Vinden imidlertid pludselig til N.V., og Englænderne lettede øjeblikkelig. Foreløbig holdt de Midten af Farvandet, da de jo ikke vidste, om Helsingborg var befæstet; men da der ikke blev løsnet noget Skud fra den svenske Side, holdt de længere Øster over. Kl. 7^{1/2} begyndte Ilden fra Kronborg uden dog at gøre nogen synderlig Virkning paa Grund af den lange Afstand. Nelson, der havde skiftet sit Flag fra »St. George« til »Elephant«, førte Avantgarden, Parker, Corps de bataille og Graves Arrieregarden, medens en Del af Bombefartøjerne, der havde lagt sig nærmere ved Fæstningen, beskøde denne og søgte at henlede de Danskes Opmærksomhed paa sig.

Oberst Strickers officielle Rapport om, hvad han kalder »Slaget ved Kronborg«, lyder saaledes¹⁾:

»Den engelske Flaade gik i Morges d. 30 Martii under Seil og kom Kl. 7 i Sundet; Canonaden tog straks sin Begyndelse, og blev vedligeholdt fra begge Sider

¹⁾ Gengivet efter Soldin: »Krigen mellem Danmark og England« Pag. 11.

med uafbrudt Iver indtil Kl. 8^{1/2}. Fra den Tid da Avantgarden og Centrum vare passerede indtil Arriergarden gik ind, forløb omtrent en halv Time. Canonaden begyndte nu igjen og varede til Kl. 9^{1/2}. Jeg har Aarsag til at troe, at Fæstningens Canoner have gjort Fienden betydelig Skade, uden dog at kunne angive noget bestemt, fordi Afstanden var for lang, da Fienden holdt sig saa nær som mueligt under den svenske Val. Fienden kastede nogle Bomber paa Fæstningen, som dog ikke have gjort ringeste Skade, uden at et Stykke af Slottets Vestcuppel er bortskudt; vi have to Mand døde og to Saarede. Byen har ikke lidt mindste Skade af alle de Bomber, Fienden kastede derpaa.»

Efter engelske Beretninger — der sikkert ere paa-lidelige — havde Kronborgs Kanoner slet ikke anrettet nogensomhelst Skade paa Skibene. Afstanden var som sagt for stor, og Kuglerne naaede slet ikke ud til Eng-lænderne. De forreste Skibe, der i Begyndelsen havde besvaret Ilden, ophørte derfor at skyde, og kun Bombe-fartøjerne fortsatte Skydningen, til hele den engelske Flaade var passeret. Den eneste Skade, Englænderne led, skete ved en Kanonsprængning om Bord i »Isis«, hvorved 7 Mand dræbtes og saaredes¹⁾. Kuriøst nok var den engelske Konsuls Hus det eneste i Helsingør, der tog nogen Skade af de engelske Bomber.

Den engelske Flaade ankrede om Middagen i en lang Linie ud for Taarbæk. I Kjøbenhavn, hvor man vidste, at den kamplystne Nelson var en af den engelske Flaades Anførere, var man forberedt paa, at Kampen skulde begynde øjeblikkelig. Generalmarchen lød, og alle strømmede til deres anviste Poster. Brandkorpset, der var blevet forstærket med et stort Antal Frivillige, saaledes Seminaristerne fra Blaagaard, Veterinærskolens Elever og alle Skrædersvende, stod klart til at opfylde

¹⁾ The Royal Navy Pag. 429.

sine Pligter. Til Slukning af paakommende Ild var der i Kirketaarnene anbragt fyldte Vandbeholdere og Sprøjter; udfor hvert Hus stod fyldte Vandkar, og desuden fandtes der Vand i alle Etager.

Englænderne bleve imidlertid roligt liggende, og kun et af de mindre Fartøjer sendtes ned mod Kjøbenhavn for at undersøge Forholdene og de trufne Forsvarsanstalter.

Som tidligere omtalt havde Danmark allerede i den første Halvdel af Marts Maaned udlagt den største Del af den saakaldte Defensionslinie langs Kongedybets Vestside mellem det gamle Prøvesteens Vrag og Trekrøner.

Indløbet til Kjøbenhavn forsvaredes af Citadellet Frederikshavn, nogle Kanoner paa Sixtus og Batteriet Trekrøner. Sixtus var ikke anlagt som Batteri, men der var bag Bolværket anbragt 44 Kanoner, hvoraf 5 vare 24pundige og Resten 18pundige, og heraf kunde de 19 bære mod Indløbet, de 25 Øster efter. Anlægget af Trekrøner, der var paabegyndt 1787, var endnu ikke fuldført; dog var det ifølge Indberetning fra Defensionskommissionen af 20de November 1800 i Løbet af dette Aar sat i Stand til at kunne bruge 66 Stk. 24pundige Kanoner, hvilket var 46 mere end tidligere¹⁾. Det var Meningen, at Fortet skulde have en Stenbeklædning, men der blev ikke Tid hertil, og under Kampen fandtes der kun et c. 10 Fod højt Brystværn af Træ, der dog var noget stærkere end de almindelige Linieskibssider. Trekrøner havde en Besætning paa 931 Mand²⁾. Af disse mødte d. 13de Marts en Musketer-Bataillon af Prins

¹⁾ Disse 46 Kanoner vare leverede fra Sæetaten i August 1800. Protokol over Kgl. Resolutioner Sæetaten angaaende.

²⁾ H. G. Garde Pag. 360. K. H. Seidelin opgiver Pag. 28 c. 700 Mand. Southey siger Pag. 137, at Trekrøner henimod Slutningen af Kampen havde en Besætning paa næsten 1500 Mand.

Frederiks Regiment samt et mindre Artilleridetachment. Samme Dag udnævntes Major v. Meyer af Marinekorpset til Chef for Fortet under Kommandør Fischers Overkommando.

Paa Inderreden var der i Løbet fortøjet 2 Blokskibe »Elephanten« og »Mars«, og desuden laa der for Tiden en mindre Eskadre under Kommandørkaptajn Steen Bille, bestaaende af Orlogsskibene »Dannemark« og »Tre Kroner«, Fregatten »Iris«, samt Briggerne »Sarpen« og »Nidelven«. Denne Eskadre, der var bestemt til at konvoiere en Del Skibe ladede med Korn til Norge, naaede ikke at komme til Søs før Englændernes Ankomst. Endvidere fandtes paa Inderreden 11 Kanonbaade og 1 Kutter, der ligeledes vare underlagte Steen Bille.

Selve Indløbet var saaledes ganske godt forsvaret, og Faren for et Bombardement paa Byen fra Nordsiden ikke stor. Værre var det imidlertid mod Øst, hvor de største Skibe kunde passere langs Landgrunden i Kongedybet. Her fandtes kun Fortet »Tre Kroner«, Batteriet »Qvintus«, de tidligere nævnte 25 Kanoner paa »Sixtus« og et mindre Batteri paa Amager — det saakaldte 36pundige Batteri. Det var derfor nødvendigt for at forhindre et Bombardement paa Kjøbenhavn Øster fra at støtte Forterne ved Blokskibe¹⁾.

Man havde først tænkt sig at danne det gamle — men nu forfaldne — Batteri Prøvesteen af de 3 Blokskibe »Prøvesteen«, »Wagrien« og »Jylland«, og saa udlægge Defensionslinien mellem dette Fort og Tre Kroner;

¹⁾ Allerede tidligere havde en nedsat Kommission foreslaaet at bygge nogle Forter for at beskytte Byen mod Øst, men man havde ikke kunnet opnaa at føre Forslaget igennem, hvorved sikkerlig mange Menneskeliv vilde være blevne sparede.

Kaptajn Mahan bemærker træffende i sin Pjece »The battle of Copenhagen«: »There had come upon Denmark one of those days of judgement to which nations are liable who neglect in time of peace to prepare for war.«

men denne Tanke opgaves d. 20de Februar, og der bestemtes, at disse 3 Skibe skulde ligge sydligst i selve Linien¹⁾.

Defensionslinien sønden for Trekroner kom i alt til at bestaa af 2 Linieskibe, 7 Blokskibe, 3 Stykpramme, 3 Kavalleripramme, 1 Flaadebatteri, 1 Defensionsfregat og 1 Fregat. Blokskibene, Stykprammene og Flaadebatteriet vare svinebundne σ : fortøjede med 4 Ankre, hvorimod de andre Skibe kun laa for 2 Ankre. Oprindelig havde man tænkt sig at nøjes med de større Skibe i Linien og holde de andre i Reserve indenfor; men da Linien var saa udstrakt, blev man nødt til at tage baade Prammene og Flaadebatteriet med. Midt i Defensionen laa Blokskibet »Dannebrog«, hvorfra Kommandør Fischers Stander vajede²⁾, og indenfor denne Fregatten »Elven«, der var Repetitør, samt Kavalleriprammen »Aggershuus«. Ogsaa Kavalleriprammen »Nyeborg« laa noget indenfor Linien. Skibenes Beliggenhed vil ses af den vedføjede Kortskitse.

Det gik meget langsomt med Fortøjningen af Skibene paa Grund af det stormende Vejr, der rasede i den sidste Trediedel af Marts Maaned. Gentagne Gange dreve Skibene med Ankrene, og Kommandør Fischer turde ikke svinebinde Kavalleriprammene og Fregatten »Hiælperen«; thi »de kan ikke udholde nogen Kuling uden at blive aldeles ubrugelige, men maa søge at bringe Siden til saa godt mulig i Tilfælde«³⁾. Denne Frygt var sikkert vel begrundet. Skibene vare jo gamle og brøstfældige⁴⁾;

1) »Provesteenen« hed oprindelig Chr. d. 7de. Da det skulde udlægges som Blokskib, syntes man ikke, »at dette høje Navn mere er passende for dette Skib, efter det Brug samme nu kan gøres af«. — Skrivelse af 26de Februar i Protokol over Kgl. Resolutioner 1801.

2) Johan Olfert Fischer fødtes d. 4de August 1747 og døde d. 18de Februar 1829 som Viceadmiral.

3) Kommandør Fischers Rapport af 23de Marts.

4) Provesteenen fik d. 23de en Lækage, saa at der fra »Dannebrog« maatte sendes Hjælp af Pumper.

ja der berettes endog fra en af »Wagriens« Officerer, at Dækket paa dette Skib var saa raadent, at Kanonerne under Eksercitsen gik igennem det¹⁾.

Skønt Linien navnlig mod Syd laa nogenlunde tæt til Landgrunden, havde man dog ikke lagt den sydlig nok. Derved blev det muligt for Englænderne med deres mindre Skibe at beskyde »Prøvesteenen« langskibs, hvorved dette Skib selvfølgelig led meget. Den nordlige Del laa altfor langt fra Grunden og tilmed saa nordlig, at Trekroners Ild maskeredes under den største Del af Slaget. Var hele Linien bleven flyttet noget længere mod Syd, saaledes at »Prøvesteenen« havde været fortøjet ganske tæt op ad Vraget, vilde den omtalte langskibs Beskydning have været undgaaet, og Trekroner kunde da have gjort mere Nytte. Det er tidt blevet omtalt som en Fejl, at »Mars« og »Elephanten« ikke vare lagte ind i Linien, der tilvisse paa mange Steder kunde have trængt til Forstærkning; men man maa jo erindre, at man ikke kunde vide, fra hvilken Side Angrebet kom. Det naturligste vilde være, at Angrebet skete Nord fra; thi man kunde jo ikke godt tænke sig, at Englænderne skulde være i Besiddelse af den Dristighed at passere Hollænderdybet, hvorfra alle Sømærker vare inddragne; og da det endelig d. 1ste April om Aftenen blev klart, at Angrebet skulde foretages Syd fra, var det for sent særlig paa Grund af det haarde Søndens Vande at forstærke Defensionslinien.

Denne bestod altsaa d. 2den April af følgende Skibe regnet Syd fra²⁾:

¹⁾ Flamand: Mindeskrift om Danmarks Hædersdag. Pag. 10.

²⁾ Kanonantallet er gengivet dels efter Admiralitetets Kopibog for 1801 (20de Februar), dels efter Skibenes Journaler og Lindholms Fortegnelse til Lord Nelson.

	Kanoner	Mand	
Blokskibet Provesteenen .	58	529	Kapt. Lorenz Fjelderup Lassen.
— Wagrien	52	300	» Fred. Chr. Risbrich.
Kavalleripr. Rendsborg ..	20	211	Kptnløjtn. Chr. Thestrup Egede.
— Nyeberg	20	221	» Carl Adolf Rothe.
Blokskibet Jylland	54	425	Kapt. Erik Otto Branth.
Stykprammen Sværdflsken	18	176	Sekondl. Søren Siemesen Sommerfeldt.
Blokskibet Cronborg	22	223	Premierløjtn. Jens Erik Hauch.
Stykprammen Hayen	18	175	Sekondløjtn. Jokum Nic. Müller.
Fregatten Elven ¹⁾	10	88	Kaptajnlojtn. Baron Hans Holsten.
Blokskibet Dannebrog	60	357	{ Kommand Johan Olfert Fischer. Kaptajn Ferd. Albrecht Braun.
Kavalleripr. Aggershuus ..	20	214	Premierløjtn. Thomas Fasting.
Flaadebatteriet Nr. 1 ²⁾	20	129	Sekondløjtn. Peter Willemoes.
Linieskibet Sælland	74	533	Kapt. Fred. Carl Ludv. Harboe.
Bloksk. Charlotte Amalia .	26	241	» Hans Henrik Koefoed.
Stykprammen Søhesten . . .	18	178	Premierl. Bernh. Ulr. Middelboe.
Linieskibet Holsteen	60	400	Kaptajn Jakob Arenfeldt.
Blokskibet Indfødsretten .	64	394	» Albert de Thurah.
Defensionsfreg. Hiælperen	16	269	Premierl. Peter Carl Lillien-schild.

I alt 630 Kanoner og 5063 Mand. Desuden sendtes under Bataillen fra Land til Skibene 171 Mand, hvorved det samlede Antal Kombattanter i Defensionen blev 5234 Mand.

De 11 Kanonbaade, der vel i Begyndelsen deltog i Kampen under Anførsel af Kaptajn Christian Walterstorff, men som hurtigt maatte trække sig tilbage, da deres Nytte ikke stod i Forhold til Risikoen, vare følgende:

¹⁾ Opgivet efter «Elven»s Journal i Provinsarkivet. Heraf vare 4 Stk. 12pundige Haubitzer, der først bleve bragte om Bord d. 29de Marts. Kaptajn Lindholm angiver i sin Fortegnelse til Nelson Kanonantallet til 6.

²⁾ Opgivelserne af Kanonantallet variere i de forskellige Beretninger. Der nævnes saaledes flere Steder, blandt andre i Bemandingsreglementet i Admiralitetets Kopibog (d. 20de Febr. 1801), at «Flaadebatteriet» havde 24 Kanoner. Lindholm opgiver Antallet til 20. — Stykprammene opføres i Kopibogen hver med 20 Kanoner og Hiælperen med 18, hvoraf 16 Stk. 36pundige.

Aalborg	Premierløjtnant	Thevis Wilde.
Stege	—	Lars Fabricius.
Naskou	Sekondløjtnant	Christian Carl Lous.
Nykjøbing	—	Nicolay Wulff.
Wiborg	—	Jens Berlin Gjødvad.
Langesund	Premierløjtnant	Wilhelm Erichsen Bolle
Odense	—	Christian Hohlenberg.
Christiansund	Sekondløjtnant	Conrad Grove.
Ahrendahl	Premierløjtnant	Georg Flemming Lerche.
Staværn	—	Nicolay Juell.
Flensborg	—	Conrad Christoffer v. Deurs.

De fleste af Kanonbaadene førte hver 2 Stk. 18pundige Kanoner og desuden 2 Stk. 12pundige Haubitzer. Bemandingen varierede mellem 66 og 69 Mand.

Skønt Kommandørkaptajn Billes Eskadre ikke deltog videre i Kampen¹⁾, og de to Blokskibe i Indløbet kun vekslede nogle Skud, særlig i Slutningen af Fægtningen, mod Parkers Division, skal jeg dog for Fuldstændigheds Skyld anføre de forskellige Skibes Styrke.

	Kanoner	Mand	
Blokskibet Mars	64 ²⁾	364	Kapt. Niels Sehestedt Gyldenfeldt.
— Elephanten	70 ²⁾	419	Kapt. Philip Gerhardt v. Thun.
Linieskibet Dannemark	74	660	Kmdkapt. Steen Andersen Bille.
— Tre Kroner	74	567	• Peter Riegelsen.
Fregatten Iris	40	336	Kaptajn Peter Caspar Wessel Brown.
Briggen Sarp	18	85	Kaptajnløjt. Carl Fabricius v. Tengnagel.
— Nidelven ³⁾	18	84	Kaptajnløjtn. Johan Gether.

De forskellige Skibes Udseende, Alder og Officers-

¹⁾ Ifølge Steen Billes Rapport af 4de April er Linieskibet •Danne-mark• under Bataillen bleven truffet af 2 Kanonkugler, der dog ikke have gjort nogen videre Skade paa Skibet. Derimod dræbtes en Musketer, og en Matros blev haardt saaret.

²⁾ Af dette Antal vare 2 Stk. Karonader.

³⁾ Den tidligere omtalte Kutter, der heller ikke deltog i Kampen, hed •Le petit Diable• og førtes af Sekondløjtnant A. Raasløff.

besætning vil ses af efterfølgende, kortfattede Beskrivelse¹⁾:

Prøvesteenen. Bygget som Tredækker 1767, men var allerede halvt ophugget og havde nu kun to Batterier. Søofficører: Kaptajnløjtnant Rafn, Premierløjtnant M. Bille, Maanedsløjtnanterne Rosenkilde, Koefoed, Holm og Jensen. Landofficerer: Løjtnanterne Zuchon og Fædder.

Wagrien. Todækker fra 1773. Bak og Skanse vare sløjfede. Søofficerer: Sekondløjtnanterne Henne og Hagerup, Maanedsløjtnanterne L. Stæger, C. Stæger og Groth. Landofficerer: Løjtnanterne Rønne og Adler.

Rendsborg. Bygget 1786. Var rigget som tremastet Skonnert, men førte Raasejl paa de to forreste Master²⁾. Søofficerer: Maanedsløjtnanterne Chr. A. Møller og Aarestrup.

Nyeborg. Bygget 1786. Førte Rejsning og Sejl som Rendsborg. Søofficerer: Maanedsløjtnanterne Lund og Thellesen.

Jylland. Todækker fra 1760. Bestemt til Ophugning. Søofficerer: Kaptajnløjtnant Wleugel, Maanedsløjtnanterne Risbrich, Franzen, Holm, Rasmussen og Johansen. Landofficerer: Løjtnanterne Lüttichau og Burgstorff.

¹⁾ Oplysningerne om Skibene ere til Dels meddelte af Intendant Jorde-ning. Officersbesætningerne ere gengivne efter Kommandør Fischers Indberetninger til Admiralitetet af 26de og 31te Marts 1801. For Landofficerernes Veukommende til Dels efter Seidelin »Krigs-tildragelser mellem Danmark og England» Pag. 26—31.

²⁾ Om Oprindelsen til Navnet Kavalleripram vides intet sikkert. Prammene bleve byggede kort forinden Striden med Sverrig 1788, og det er derfor muligt, at man har tænkt paa at anvende dem til Transport af Kavalleri ved en eventuel Landgang i Skaane. Kavalleriprømmene vare byggede af Krumtømmer, hvorimod Stykprømmene vare byggede af Rettømmer.

Sværdfisken. Bygget 1764. Var oprindelig bygget som Defensionsfartøj, men benyttedes til Transport af Kanoner. Førte samme Rejsning som Kavalleripræmmene. Søofficer: Maanedsløjtnant Randleff.

Cronborg. Sløjftet Fregat. Bygget 1781. Søofficerer: Premierløjtnant S. Bille, Maanedsløjtnanterne Helt og Bohne.

Hayen. Bygget 1793 som Sværdfisken¹⁾. Søofficer: Maanedsløjtnant Lind.

Dannebroke. Todækker fra 1772 og bestemt til Op-hugning. Søofficerer: Kaptajn Lemming, Premierløjtnant Uldall (Adjutant hos Kommandør Fischer), Premierløjtnant Lützen, Sekondløjtnant Wulff, Maanedsløjtnanterne Lorentzen, Kornbek, Warming, Møllerup og Lytzen. Landofficerer: Løjtnanterne Winkler og Ebel.

Elven. Fregat fra 1781. Førte Rejsning og Sejl²⁾. Søofficerer: Sekondløjtnanterne Grodtschilling og Dorn.

Flaadebatteriet Nr. 1. Bygget 1784 og bestod af en Flaade bygget paa Mastetræer. Søofficer: Maanedsløjtnant Behr.

Aggershuus. Bygget 1786. Førte Rejsning og Sejl som Rendsborg. Søofficerer: Maanedsløjtnanterne Schmidt og Bang.

Sølland. Todækker fra 1787. Havde Rejsning uden Sejl. Søofficerer: Kaptajnløjtnant Schultz, Premierløjtnant Hoppe, Sekondløjtnant Diderichsen, Maanedsløjtnanterne Wedelee, Justesen og Berentsen. Landofficerer: Kaptajn Westerholt og Løjtnant Friis.

Charlotte Amalia. Bygget 1765. Gammel Kinafarerer.

¹⁾ Kontreadmiral Ramshardt siger i sine efterladte Optegnelser om «Hayen»: «Dette var en almindelig Styk-Pram til at transportere Canoner udi, paa samme var lagt et glat Dæk, paa hvilket Batteriet stod».

²⁾ Fregatten Elven var den tidligere Elbfregat Nr. 1.

- Søofficerer: Premierløjtnant Bardenfleth, Maanedsløjtnanterne Willems og Risom.
- Søhesten. Bygget 1795 som Sværdfisken. Søofficer: Maanedsløjtnant Lilholt.
- Holsteen. Todækker fra 1772. Havde Rejsning uden Sejl. Søofficerer: Kaptajnløjtnant Andresen, Premierløjtnant Lindstow, Maanedsløjtnanterne Sonne, Lange-mach og Haas. Landofficerer: Løjtnanterne Hein og Holm.
- Indfødsretten. Todækker fra 1786 og bestemt til Ophugning. Søofficerer: Maanedsløjtnanterne Cortsen, Meinerts, Sonne, Rasmussen og Møller. Landofficerer: Løjtnanterne Rothe og Münster.
- Hjælperen. Fregat fra 1787. Førte Rejsning og Sejl. Kaldtes synkefri, fordi den indeholdt et System af vandtætte Rum. Søofficerer: Sekondløjtnant Bolt, Maanedsløjtnanterne Rosen og Chr. Møller.
- Mars. Todækker fra 1784. Søofficerer: Maanedsløjtnanterne Voigt, Frahm, Hoyer, Hilkier, Thuesen og Moren. Landofficerer: Løjtnanterne Kirchheiner og Fonch.
- Elephanten. Todækker fra 1769 og bestemt til Ophugning. Søofficerer: Maanedsløjtnanterne Jørgensen, Lundbye, Mathon, Mengel, Hørfordt og Mosin. Landofficerer: Løjtnanterne Krieger og Munk.
- Batteriet Trekroner er allerede tidligere omtalt. Officersbesætningen bestod af Infanteriofficererne Major Michaelsen, Kaptajn Wecker, Løjtnanterne Listoe, Flinch og Schmidt samt Fændrikerne Mauritzen, Sommer, Vett og d'Auchamp, og Artilleriofficererne: Løjtnanterne Stockfledt, Laub og Frise¹⁾.
- Kanonerne paa Qvintus, der vare besatte med borgerligt Artilleri, kommanderedes af Major J. Boye

¹⁾ Under Kampen var Premierløjtnant Top af Marinen Inspektions-officer paa Trekroner under Løjtnant Rathsachs Sygdom.

Junge. Sixtus, hvor Holmens Tømmermænd haandterede Kanonerne, kommanderedes af Ekvipagemesteren Kommandør Kierulff. Endelig kommanderedes Batteriet paa Amager af Løjtnant Stricker af det Nordenfjeldske Regiment.

Vi have nu set, hvorledes den danske Styrke var beskaffen. Ganske vist vare de fleste af Skibene udlagte inden den 17de Marts; men da der paa Grund af Storm maatte arbejdes meget med Varpning, blev der ikke megen Tid tilovers til Indøvelse af Kanonbesætningerne. Heldigvis var Datidens Skyts overordentlig simpelt at haandtere, Arbejdet ved Kanontallierne kunde besørges af hvemsomhelst, og det var egentlig kun selve Kanonkommandørerne og tildels Laderne, til hvilke der stillede større Fordringer. Der har været skrevet meget om de uøvede Besætninger, hvoraf den væsentligste Del skulde være Haandværkssvende og Bønderkarle, ja en enkelt Forfatter gaar endog saa vidt, at han ansætter det samlede Antal af Matroser og Soldater til 5 pCt.¹⁾ Dette er selvfølgelig en stor Overdrivelse, og jeg tror ikke, man borttager noget af den Hæder, som Defensionens Mandskab indlagde sig den 2den April, ved at betragte Forholdene saaledes, som de vare i Virkeligheden.

Vedføjede Oversigt, der er indsendt fra Søetatens Ekvipage til Admiralitetskontoret d. 9de Juli 1801 og forelagt H. M. Kongen den 10de²⁾, giver en omstændelig Beretning saavel om Antallet af den faste Besætning som af de Frivillige og Pressede. Af den samlede Besætning paa 5234 Mand vare 1353 Frivillige og Pressede, ialt ca. 26 pCt. eller meget nær en Fjerdedel. Naar man nu tager i Betragtning, at Størstedelen af Defensionens Skibe ikke førte Rejsning og derfor ikke

¹⁾ K. H. Seidelin Pag. 23.

²⁾ Protokol over Kgl. Resolutioner Søetaten angaaende 1801.

havde Brug for befarent Mandskab, samt at det den Gang i de ensartede og lidet komplicerede Skibe var langt lettere end nutildags at blive hurtig skibsvant, synes Forholdet en Fjerdedel endda ikke saa grelt. Tilmed tager man næppe fejl, naar man antager, at Størstedelen af det usøvante Mandskab er bleven anvendt til Ammunitionstransport, hvortil der jo behøvedes et stort Antal. Alligevel maa man beundre den Disciplin, der herskede under Kampen i Defensionens Skibe, og det geraader Officererne til megen Ære, at de forstode at holde Modet og Kamplysten oppe hos de for en stor Del udisciplinerede og usøvante Besætninger.

Man maatte imidlertid anvende al den Tid, der blev tilovers, til at indøve Mandskabet i Kanonerens Betjening. Grosset af Besætningen — Underofficerer, Tømmermænd og Matroser — havde jo ikke været ret længe om Bord, og det gjaldt derfor om at indøve Folkene i Hurtigskydning. At dette Maal naaedes, viser noksom de engelske Skibes Tilstand efter Slaget.

Et enkelt Skib — Stykprammen »Hayen« — blev først lagt ind i Defensionslinien d. 1ste April om Aftenen. »Hayen«, der først var klar til Udlægning d. 30te Marts, havde endnu ikke faaet sin Besætning¹⁾, og dette Skib, der med saa stor Bravur deltog i Bataillen, maatte anvende de Par Dage og Nætter, der gik forud, dels til Varpning dels til Kanoneksercits.

At Skibene i høj Grad vare mangelfuldt udrustede, faar man et godt Begreb om af Olfert Fischers Rapport af 23de Marts. Han skriver heri:

»De fleste af Defensions Skibene have kun 2 Søe Officerer, Mandskabet kun maadelig exerceret — paa de sidst udlagte Skibe næsten ikke — jeg ønsker kun godt Vejr for at faa dem fortojet og Skibene bemanded og exercerede.«

¹⁾ Kommandør Kierulffs Indberetning til Admiralitetet af 30te Marts.

»Med en liden Medicin Kiste er her ombord sendt 5 Circulair Bind og et gammelt Lagen og henimod 2 Pund Charpie og 3de simple Torniqets. Da dette er alt det Linned til Forbund og Blodstilling som have til Blesserte, og jeg frygter de øvrige Skibe ere i samme ringe Tilstand; saa indberettes det.«

Den 31te Marts melder han endvidere, at Skytprammen »Søhesten« ikke har nogen Medicinkiste.

De værste Mangler vare dog afhjulpne, inden Slaget begyndte, og Skibene fik alle et nogenlunde tilstrækkeligt Forraad af Lægerekvisitter.

Allerede straks efter at Englænderne vare ankrede ud for Taarbæk, gik de tre engelske Admiraler samt flere højtstaaende Officerer Syd paa med Skonnerten »Lark« for at rekognoscere Farvandet og den danske Forsvarsstyrke, der af Oberst Stewart kaldtes »a formidable flotilla«. Nelson kom hurtigt til det Resultat, at et Angreb Nord fra vilde være »like taking a bull by the horns«, en Opfattelse, han allerede havde gjort gældende Nord for Kronborg, da de forskellige Angrebsmaader diskuteredes.¹⁾

Om Aftenen afholdtes et Krigsraad om Bord i »London«. Da forskellige Opfattelser bleve gjort gældende om det mere eller mindre vovelige ved at foretage et Angreb, tilbød Nelson resolut at udføre hele Arbejdet i en Time med 10 Linieskibe og de mindre Fartøjer. Parker tog mod Tilbudet, men gav dog Nelson 2 Linieskibe mere, end han havde forlangt. Det var Nelsons Plan at gaa gennem Hollænderdybet og derefter med første gunstige Lejlighed angribe den danske Linie Syd fra.

De følgende Dage og Nætter bleve nu anvendte til

¹⁾ Mahan: »The life of Nelson« Pag. 72.

under Nelsons personlige Ledelse at opmaale Hollænderdybet samt udlægge Mærkeskibe og Bøjer, og den 1ste April om Formiddagen lettede hele den engelske Styrke og ankrede kort efter tæt Norden for Middelgrunden. Vinden var da NNV., laber Bramseils Kuling. Efter en sidste Rekognoscering med Fregatten »Amazon« lettede Nelson allerede samme Dags Em. Kl. 3¹/₂ med sin Angrebsstyrke og ankrede om Aftenen Sønden for Middelgrunden.

Nelsons Eskadre bestod ialt af følgende Skibe¹⁾:

	Kanoner	Mand	
Linieskibet Elephant ...	74	650	{ Viceadmiral Lord Nelson. Captain Thomas Foley.
— Edgar	74	650	— George Murray.
— Bellona	74	650	— Sir Thomas Boulden Thompson.
— Russel	74	650	— William Cuming.
— Ganges	74	650	— Thomas Francis Fremantle.
— Monarch	74	650	— James Rob. Mosse.
— Defiance	74	650	{ Kontreadm. Thomas Graves. Captain Richard Retalick.
— Polyphemus. 64	500		— John Lawford.
— Agamemnon ²⁾ 64			— Robert Devereux Fau- court.
— Ardent	64	500	— Thomas Bertie.
— Glatton	54	420	— William Bligh.
— Isis	50	400	— James Walker.
Fregatten Amazon	38	280	— Edward Riou.
— Désirée	40	250	— Henry Inman.
— Blanche	36	250	— Graham Eden Hamond.
— Alcmène.	32	220	— Samuel Sutton.
— Jamaica	26	180	— Jonas Rose.
Korvetten Dart	30	140	— John Ferris Devonshire.
— Arrow	30	140	— William Bolton.

1) Angivelserne ere væsentligt tagne fra »The Royal Navy« af Wm. Laird Clowes Pag. 430 og 431.

2) Hvor stor »Agamemnon«s Besætning har været, har jeg ikke kunnet faa oplyst. Det er rimeligt, at den har været 500 Mand.

	Kanoner	Mand	
Briggen Cruiser	18	100	Comm. James Brisbane.
— Harpy	18	100	— William Birchall.
Branderen Zephyr	14	50	— Clotworthy Upton.
— Otter	14	50	— George M. Kinley.
Bombefartøjet Discovery. 16	}	305	— John Conn.
— Explosion. 8			— John Henry Martin.
— Hecla 10			— Richard Hatherill.
— Sulphur. 10			— Hender Whitter.
— Terror. 8			— Samuel Campbell Rowley.
— Volcano. 8			— James Watson.
— Zebra 16	— Edward Sneyd Clay.		
6 mindre Fartøjer ialt.	84	450 ¹⁾ .	

Hvert Bombefartøj førte desuden 2 Morterer.

Ialt 1206 Kanoner²⁾, 14 Morterer og 8885 Mand. Heri er »Agamemnon« ikke medregnet, da dette Skib ikke kom med i Bataillen.

Parkers Division, der foreløbig blev liggende ved Nordenden af Middelgrunden, bestod af følgende Skibe:

	Kanoner	Mand	
Linieskibet London	98	750	{ Adm. Parker, Flagkapt. W. Domett, Capt. R. W. Otway.
— St. George.	98	750	Capt. T. M. Hardy ³⁾ .
— Defence	74	650	— Lord H. Paulet.
— Saturn.	74	650	— R S. Lambert.
— Ramillies.	74	650	— J. W. Taylor Dixon.
— Warrior.	74	650	— C. Tyler.
— Raisonnable	64	500	— J. Dilkes.
— Veteran.	64	500	— A. C. Dickson.
9 mindre Fartøjer ialt.	80	360	
ialt.	700	5460	

¹⁾ I »Slaget paa Københavns Red« af Premierløjtnant Bardenfleth meddeles (Pag. 7), at nogle af de mindre Fartøjer ikke kunde klare Sydenden af Middelgrunden og derfor ikke kom til at deltage i Slaget.

²⁾ Kontreadmiral Ramshardt hævder i sine efterladte Optegnelser, at hvert af de engelske Linieskibe førte 6 à 8 Karonader mere end det Antal Kanoner, hvortil det var boret.

³⁾ Captain Hardy fulgte med Nelson som hans Flagkaptajn.

Medregnes — foruden Batteriet Trekroner — Kanonbaadene, der dog kun deltog i Slaget c. $\frac{1}{2}$ Time, og endvidere »Elephanten« og »Mars«, der først kom til at bruge deres Kanoner imod Slutningen af Kampen, komme vi til et samlet Kanonantal af 852 Stk. Landbatterierne kunde paa Grund af den store Afstand ikke gøre megen Nytte, og desuden kunde de — særlig i Begyndelsen — ikke komme til at skyde for Defensionens Skibe. Det vil derfor sikkert være højt regnet, naar det samlede Kanonantal, der fra dansk Side anvendtes i Kampen, anslaaes til c. 900 Stk. Overfor disse stod Englænderne med c. 1200 Kanoner — en antagelig Overmagt, særlig naar Hensyn tages til den enestaaende Uddannelse i Skydefærdighed og Kanonbetjening, som de engelske Kanonbesætninger paa den Tid havde. Det var derfor ikke uberettiget, naar Nelson antog, at han i en Time kunde gøre det af med den danske Styrke. At dette ikke blev Tilfældet skyldes det enestaaende Mod og den Dødsforagt, som de danske Besætninger udviste paa Danmarks største Hædersdag¹).

Efter at Nelsons Eskadre var ankret, blev der om Aftenen kastet nogle Bomber fra Batteriet paa Amager. Afstanden til de engelske Skibe var imidlertid meget stor — c. 5000 Alen — og Chefen for Artilleriet, Oberst Mechlenburg, gav derfor Ordre til at standse med Bombekastningen i den Tro, at den var unyttig. Det bemærkedes imidlertid fra »Prøvesteenen«, at flere af Bomberne faldt mellem de fjendtlige Skibe, og det var derfor meget uheldigt, at Skydningen ophørte. Om end Bomberne muligvis ikke direkte vilde have gjort Englænderne nogen større Skade, saa vilde de dog have haft den

¹) Nelson skal senere have udtalt: »The battle was the severest and most doubtful he ever fought«. — Mahan, »The battle of Copenhagen«.

Virkning, at Englændernes Nattero var bleven forstyrret¹⁾. Ligeledes vilde en Diversion af Kanonbaadene sikkert i høj Grad have allarmeret Fjenden.

Kl. 8 om Aftenen undersøgte Captain Hardy i en Baad Kongedybet lige op til de sydligste Skibe i Defensionen²⁾. Skønt han brugte en Loddestage for at undgaa den Støj, som Loddet vilde gøre ved at blive kastet, er det dog uforstaaeligt, at han ikke blev opdaget af danske Patrouillefartøjer. Baade denne Nat og de foregaaende Nætter var der fra hvert Skib runderet i dets egen Cirkel. Natten mellem den 1ste og 2den April runderedes der desuden paa den søndre Fløj af Kaptajnløjnant Wleugel³⁾. Kl. 11 Eftm. kom Hardy tilbage til »Elephant« og meddelte Nelson, at Passagen var fri op til den danske Linie, samt at denne var for-
tøjet langs Landgrunden Vesten for selve Løbet i Kongedybet.

I Løbet af Natten gik Vinden om til S. O. Om Bord i de engelske Skibe var alt roligt. Kun Nelson kunde ikke sove. Efter at han havde dikteret sine Ordre for næste Dag, kastede han sig paa sit Leje uden dog at kunne finde Hvile. Hvert Øjeblik sendte han Bud for at faa at vide, hvad Vinden var, og allerede Kl. 6 om Morgenen var han paa Dækket. De engelske Besætninger bleve derimod først purrede ud Kl. 7, for at de kunde møde med friske Kræfter til den forestaaende Kamp. I Defensionen var man allerede paa Færde Kl. 5, der blev slaet klart Skib, og Mandskabet

¹⁾ Grunden til, at der ikke fra »Prøvesteenen« blev sendt Meddelelse til Batteriet om Skuddenes gode Virkning, er aldrig bleven fuldstændigt oplyst.

²⁾ Ifølge Mahan »The life of Nelson« Pag. 83 havde Hardy loddet helt rundt omkring Blokskibet »Prøvesteenen«.

³⁾ Kommandør Fischers Kommando-Protokol for 1801 i Provinsarkivet.

fik nu den sidste Overhaling i Kanoneksercits, ligesom alt blev gjort fuldstændig klart til at modtage Fjenden¹⁾.

Kl 8 Fm. modtog de engelske Skibschefer deres Instruktioner om Bord i »Elephant«, og en halv Time efter mødte Lodserne hos Nelson. Det viste sig imidlertid, at disse Mænd, der kun havde erhvervet sig ringe Kendskab til Farvandet paa mindre Handelsskibe, i Øjeblikket aldeles ikke turde indlade sig paa at lodse de dybt stikkende Skibe gennem Kongedybet, hvorfra alle Mærker jo vare inddragne. Gode Raad vare nu dyre, og Nelson var fortvivlet; thi det gjaldt om at benytte den udmærkede Vind. Endelig tilbød Masteren paa Bellona, Mr. Brierley, at ville føre Flaaden. Kl. 9¹/₂ vajede Signalet fra »Elephant« om Ordre til Letning, og noget efter begyndte Flaaden at danne Kølvaandsorden med Linieskibet »Edgar« i Spidsen.

Den Orden, hvori Linieskibene skulde staa Nord paa, var følgende:

Nr. 1 Edgar.	Nr. 7 Elephant.
- 2 Ardent.	- 8 Ganges.
- 3 Glatton.	- 9 Monarch.
- 4 Isis.	- 10 Defiance.
- 5 Agamemnon.	- 11 Russel.
- 6 Bellona.	- 12 Polyphemus.

Trods de engelske Skibschefers overordentlige Månevredygtighed, blev den oprindelige Plan alligevel ikke fulgt, idet forskellige Uheld bidroge til at modificere den. Paa vedlagte Kort vises Skibenes Plads efter Nelsons Plan, saavel som den Plads, de virkelig kom til at indtage²⁾.

¹⁾ Parolen for 2den April var: Ordet: Uforsagt. Feltraabet: Bestemt.

²⁾ Kortet er taget fra Oldenburgs Søkrigshistorie og sammenholdt med Skitsen Pag. 85 i »The life of Nelson« og Bardenfleths Kort i hans militære Beskrivelse over Slaget paa Kjøbenhavns Red. Den engelske Opfattelse af Linieskibene »Edgar«s og »Ardent«s Ankerpladser er benyttet.

Kl. 10^{1/4} gav Kommandør Fischer Ordre til at aabne Ilden, saa snart Kanonerne kunde bære, og et Kvarter senere faldt det første Skud fra »Prøvesteenen« mod »Edgar«. Efterhaanden, som dette Skib avancerede Nord paa, modtog og besvarede det Laget fra de danske Skibe, og først udfor »Jylland« ankrede det med et Sværanker Agter fra. »Agamemnon«, der skulde have taget Plads udfor »Prøvesteenen«, kunde imidlertid paa Grund af den sydostlige Vind og det haarde Sonden Vande ikke klare Middelgrundens Sydende, og maatte derfor ankre for ikke at drive paa Grund. Man begyndte straks at udføre Varp, men trods ihærdige Anstrengelser med Varpning lykkedes det dog ikke at komme rundt om Grunden; og dette Skib maatte derfor være en tavs Tilskuer til den blodige Kamp, der paafulgte. Dernæst kom »Polyphemus«, der indtog »Agamemnon«s Plads overfor »Prøvesteenen«, og »Ilsis«, der ankrede overfor »Wagrien«. »Bellona« og »Russel« tog en noget for østlig Kurs, og de kom derved begge til at staa paa Middelgrundens Vestside. Dette var selvfølgelig et stort Uheld for Englænderne; men disse Skibes Stilling var dog saaledes, at de — skønt paa lang Afstand — kunde deltage i Kampen, om end ikke med hele deres Kanonantal¹⁾.

Efter dem fulgte »Ardent«, der indtog sin oprindelig bestemte Plads overfor »Sværdfisken«, og »Elephant«, der ankrede skraas overfor »Dannebrog«. Lodsen paa »Elephant« vilde have gaaet Østen om »Bellona« og »Russel«, idet der efter hans Mening vilde være dybere; men Nelson modsatte sig dette, idet han støttede sin Opfattelse paa Hardy's Opgivelser. Kursen blev derfor sat noget vestligere, og Nelson undgik herved at lide samme Skæbne som de to ovennævnte Skibe.

¹⁾ H. G. Garde regner Afstanden fra disse Skibe til den danske Linie til ca. 13 à 1400 Alen.

De øvrige Skibe, der alle fulgte i »Elephant«s Kølvand, vare »Glatton«, der ankrede overfor »Hayen«, »Ganges« skraas overfor »Sælland«, og »Monarch«, der tog Stilling udfor »Charlotte Amalia«. »Defiance«, der var det sidste Skib, og som oprindeligt var bestemt til at kæmpe mod »Indfødsretten«, kom paa Grund i Nærheden af »Prøvesteenen«. Den stod dog kun i et Kvarter og beskød i denne Tid »Prøvesteenen«, der i Forvejen havde Modstandere nok. Da Skibet atter kom let, fortsatte det Nord paa og ankrede udfor »Holsteen«¹⁾. Alle de engelske Linieskibe, der kun førte Mærsejlene paa Rand, ankrede med et Sværanker Agter fra, hvilket jo havde den Fordel, at de straks kunde bruge deres Bredsider og ikke risikerede at blive beskudte langskibs. Afstanden mellem Englænderne og de Danske varierede fra 700 til 900 Alen. De to nordligste danske Blokskibe, »Indfødsretten« og »Hiælperen« angrebes af Fregatdivisionen, der kommanderedes af Captain Riou paa Fregatten »Amazon«²⁾. Endelig bleve »Rendsborg« og »Nyeborg« angrebne af Fregatten »Jamaica« og Briggerne »Cruiser« og »Harpy«, medens samtidig Fregatten »Désirée« samt en Brig ankrede Sønden for »Prøvesteenen« og tæt op ad Landgrunden.

Bombefartøjerne saavel som Resten af de mindre Skibe ankrede Østen for den engelske Linie, saa vidt muligt i Mellemmrummene mellem Skibene, og søgte derfra at beskyde de danske Skibe. Samtidig kastedes en Del Bomber mod Batterierne paa Amager, uden at de dog gjorde nogen nævneværdig Skade.

Det er umuligt andet end at beundre den Præcision, hvormed alle de engelske Skibe fandt deres Pladser;

¹⁾ Hos Bardenfleth siges Pag. 7, at »Defiance«, efter at være kommen af Grunden, ankrer udfor »Sælland«, men c. Kl. 12 afløses af »Ganges« og derpaa ankrer udfor »Holsteen«.

²⁾ Efter en Rapport af Maanedsløjtnant Meinertz blev »Indfødsretten« ikke angrebet før Kl. 1.

og Slaget, der som sagt var begyndt Syd fra Kl. 10^{1/2}, var allerede Kl. 11 i fuld Gang saa godt som overalt¹⁾.

Allerede ved andet Lag fra de engelske Skibe fik »Rendsborg« foruden et Grundskud forude sit Bagbords Ankertov overskudt. Da Skibet derved kom til at vende Agterenden til Fjenden og i samme Øjeblik fik en Mængde Skud Agter ind, som gjorde betydelig Skade, lod Kaptajnløjtnant Egede Tovet paa Tøjankeret kappe for atter at faa Bredsiden mod Fjenden. Han satte nu Klyver og Krydssejl og fik ved Hjælp af Strømmen Skibet sat paa Grund c. 1000 Alen indenfor Linien, saaledes at Kanonerne atter kunde bære²⁾.

Derved var imidlertid fremkommet et Hul i den danske Linie, og dette benyttede »Jamaica« og de tvende Brigger sig af, idet de ankrede længere inde, saaledes at »Nyeborg« og »Wagrien« nu bleve beskudte langskibs. »Nyeborg« udholdt Kampen til Kl. 1^{1/2}, men da var der kun 1 brugelig Kanon tilbage, og en Fjerdedel af Besætningen var dræbt eller saaret. Rothe kappede da Tovene og sejlede indenfor Trekroner, hvorfra »Nyeborg« forhaledes Syd efter paa Inderreden. Skibet havde imidlertid faaet saa mange Grundskud, at det sank, da det havde naaet Toldboden³⁾.

»Rendsborg« fortsatte Kampen til Kl. 2^{1/2}, men var da fuldstændig ødelagt. Prammen havde paa den Tid 7 Grundskud og 13 Skud i Vandgangen, og af Besætningen var en Fjerdedel dræbt eller saaret. Paa dette Tidspunkt blev Flaget skudt bort, og det blev nu ikke hejst

1) Det maa i høj Grad beklages, at de fleste Rapporter fra Skibene ere bortkomne. Det vilde ellers være lettere at give en fyldestgørende Beretning om selve Kampen.

2) Det er sikkert urigtigt, naar Flamand Pag. 18 fortæller, at Egede havde adlydt det Signal, der netop paa denne Tid kaldte Kanonbaadene tilbage. Egedes Rapport, hvoraf ovenstaaende er et Uddrag, omtaler slet ikke dette Signal.

3) »Nyeborg« kasseredes den 26de Juni 1801.

mere; Skydningen ophørte, og saa mange Mand som muligt — ialt 107, altsaa c. Halvdelen af Besætningen — sendtes i Land. De øvrige og heriblandt Kaptajnløjtnant Egede bleve om Bord og toges til Fange af Englænderne.

Paa nærlig samme Tid som Rendsborg maatte »Wagrien«, »Jylland«, »Sværdfisken« og »Cronborg« stryge. Paa »Wagrien« fandtes kun 2 brugbare Kanoner; Flaget og Vimplen havde allerede i nogen Tid været nedskudte, og mere end en Femtedel af Mandskabet var dræbt eller saaret. Kaptajn Risbrich gik da i Land med 141 Mand, medens Resten maatte overgive sig til Englænderne. — »Jylland« havde alle sine Kanoner demonterede og en Sjettedel af Mandskabet ukampdygtig. Af en Besætning paa 425 Mand naaede kun 73 i Land medens Kaptajn Branth blev om Bord og lod sig tage til Fange med Resten. — »Sværdfisken« havde over en Femtedel af Besætningen ukampdygtig. Det lykkedes 31 Mand at komme fra Borde, medens der af »Cronborgs« Besætning paa 223 Mand kun 5 Mand naaede at komme i Land. Blandt de Faldne fandtes Chefen for »Cronborg« Premierløjtnant Hauch.

»Prøvesteenen« holdt sig endnu et Kvarters Tid. Dette Skib — der, foruden at modtage Ilden fra alle de forbisejlende engelske Skibe, maatte kæmpe mod »Russel«, der førte 74 Kanoner, »Polyphemus« paa 64, endvidere et Kvarters Tid mod »Defiance« paa 74, og ovenikøbet blev langskibs beskudt af »Désirée«, der førte 40 Kanoner, og en Brig paa 14 — havde været skudt i Brand ikke mindre end tre Gange, men Ilden var dog hurtig bleven slukket. Tre Gange blev Vimplen skudt ned, og stadig hejstes den igen. Nu havde Kaptajn Lassen kun 2 brugbare Kanoner tilbage. Disse bleve fornaglede, Krudtet kastet over Bord, og Lassen gik derpaa i Land med 131 Mand. Af hele Besætningen paa 529 Mand vare 75 Døde og Saarede, og selve Skibet, i hvilket der sad over 1000 Kugler, var fuldstændig sønderskudt.

Skønt de øvrige Skibe ikke vare i bedre Forfatning og havde kæmpet lige saa tappert som »Prøvesteenen«, kaarede Nationen alligevel Lassen som sin særlige Helt. Dette havde vel nok sin Grund i, at »Prøvesteenen«, der jo laa længst til Luvart, ikke blev generet af Røgen, saa at hele Kjøbenhavns Befolkning, der vare Øjenvidner til Slaget, selv kunde se det heltemodige Forsvar, medens de øvrige Skibe hyppig vare skjulte i Røgen¹⁾. »Prøvesteenen« var for øvrigt langt bedre armeret end de øvrige Skibe, idet dette Skib — naar undtages »Hiælperen«, der tidligere er omtalt — var det eneste, der førte 36pundige Kanoner, medens Resten af Skibene i Defensionen kun førte 24pundige og mindre Kalibre. Kaptajn Lassen modtog senere en Hædersgave fra danske og norske Kvinder.

Den sydlige Del af Linien var altsaa noget før Kl. 3 fuldstændig ødelagt, og kun »Nyeborg« var undgaaet at falde i Fjendens Hænder. De øvrige Skibe vare dog i en saa ynkelig Forfatning, at de alle seks maatte brændes efter Slaget.

Vi ville nu se, hvorledes det var gaaet i Centrum, der bestod af »Dannebrog« sekunderet af »Hayen« og »Flaadebatteriet«, samt »Elven« og »Aggershuus« indenfor Linien.

Allerede Kl. 11^{1/2} gik der Ild i »Dannebrog«, og dette Skib, der særlig blev beskudt af »Glattons« 68pundige Karonader²⁾ samt af Kanonerne fra »Elephant«, kunde ikke blive Herre over Ilden. Kommandør Fischer, der var saaret i Hovedet af en Træsplint, flyttede nu sin Stander til »Holsteen«, men »Dannebrog« fortsatte ufortrødent Kampen under Kaptajn Braun, der havde hejst sin Vimpel i Stedet for den nedhalte Stander. Da ogsaa Braun blev saaret — han fik en Kugle i den

¹⁾ Kommandør Fischer angiver selv disse Grunde i en Skrivelse til Kronprinsen den 28de November 1802.

²⁾ En Slags kort Skyts med svært Kaliber.

højre Arm — overtog Kaptajn Lemming Kommandoen og vedblev at kæmpe, indtil der Kl. 1 kun fandtes 3 brugbare Kanoner tilbage¹⁾. Da Flaget blev strøget, var henved en Trediedel af Mandskabet ukampdygtig. 148 Mand sendtes i Land, og de øvrige bleve som Fanger førte om Bord i de engelske Skibe. »Dannebrog«, der nu var et fuldstændigt Vrag, drev senere Nord paa til Stubben og sprang i Luften en halv Time efter Kampens Ophør, et Par Kabellængder NO for Trekroner²⁾.

»Elven«, der allerede havde faaet 2 Grundskud og ikke mere støttedes af »Dannebrog«, kappede sine Tove Kl. 1¹/₂ og stod ind paa Inderreden. Omtrent en Femtedel af Mandskabet var da ukampdygtig. »Aggershuus« kappede ogsaa Kl. 1¹/₂ og drev Nord paa mod Stubben. Prammen havde mistet over en Trediedel af sin Besætning og var saa forskudt, at den næppe vilde være sluppet ind paa Reden, hvis »Nyeborg«, der netop paa samme Tid for Resterne af sine Sejl slørede forbi, ikke havde givet den en Slæber. Ganske vist reddedes »Aggershuus« derved for at falde i Hænderne paa Englænderne, men Kaptajnløjtnant Rothes heltmodige Adfærd fik dog ikke sin fulde Belønning, idet »Aggershuus« sank ud for Kalkbrænderiet³⁾.

Paa Stykprammen »Hayen« blev der kæmpet i 4 Timer. Skønt dette lille Fartøj særlig havde »Glatton« til Modstander, var der mærkelig nok efter Kampens Slutning kun 7⁰/₁₀ Dræbte og Saarede. Forklaringen ligger rimeligvis i, at Skuddene fra »Glatton« for største Delen gik

¹⁾ Efter »Elven«s Journal strøg »Dannebrog« Kl. 12¹/₂.

²⁾ I »Mars«s Journal siges, at »Dannebrog« sprang i Luften Kl. 4¹/₂. Efter »Elephanten«s Journal Kl. 5. Ifølge Kontre-admiral Ramshardt's efterladte Optegnelser fandtes der, da Skibet sprang i Luften, endnu nogle faa Saarede om Bord.

³⁾ »Aggershuus« kasseredes d. 26de Juni 1801. Den 28de September blev det imidlertid bestemt, at Skibet skulde afsløjfes til Stykpram.

ovenover den lille Pram, der laa meget lavt paa Vandet. Man forsøgte at lave en Flaade, hvorpaa Mandskabet kunde bringes i Land, men dette mislykkedes, og Løjtnant Müller blev tagen til Fange med hele sin Besætning. Selv blev han bragt om Bord i »Elephant«, hvor Nelson udtalte sig meget rosende om hans Tapperhed¹).

Lidt efter Kl. 2 kappede »Flaadebatteriet«. Dette, der særlig havde kæmpet mod Nelson, havde da langt over en Trediedel af Besætningen ukampdygtig, 5 Rapporter fuldstændig ødelagte og flere af de andre en Del beskadigede. Uheldigvis drev Willemoes med Batteriet for Boven af »Sælland«, og Kaptajn Harboe saa sig da nødsaget til at kappe sine Tove²). Flaadebatteriet, der nu kom klar af »Sælland«, drev Nord paa og blev i kort Tid beskydt af Parkers Eskadre, der langsomt havde arbejdet sig Syd paa mod Vind og Strøm. Det lykkedes dog Willemoes at komme ind paa Inderreden og naa Toldboden.

Efter at »Sællands« Tove vare kappede, faldt Linieskibet tværs i Farvandet og fik da adskillige Lag Agter ind, hvorved en stor Mængde Mennesker dræbtes eller saaredes. Der indtraf nu en højst sørgelig Begivenhed, idet »Sælland«s Næstkommanderende, Kaptajnløjtnant Philip Schultz, og Chefen for Soldatesken, Stabskaptajn af Norske Livregiment Niels Westerholt, forlode Skibet og

¹) Dette i Forbindelse med Müllers senere Beretninger gav Anledning til Striden om, hvorvidt Nelson med sin bekendte Udtalelse om Willemoes' Tapperhed ikke havde sigtet til Müller. Overbibliotekar, Justitsraad Chr. Bruun har behandlet hele denne Sag særdeles indgaaende i sin Bog »Admiral Lord Nelson og Peter Willemoes«, og kommer deri til den Slutning, at der ikke kan være nogen Tvivl om, at Nelsons Udtalelser gælde Willemoes.

²) Hos flere Forfattere nævnes, at »Sælland«s Tove bleve over-skudte, men dette modsiges blandt andre af Kaptajn Harboe selv. — Gienlyd fra 1801. Nyt Archiv for Søvæsen 1842. Pag. 170—72.

gik i Land. Denne Flugt kunde selvfølgelig ikke andet end vække Frygt og Forvirring blandt »Sælland«s Mandskab, der saa deres Næstkommanderende, som hidtil havde kommanderet øverste Batteri, styrte sig i et Fartøj, og en Snæs Mand fulgte ham derfor, idet de jo maatte tænke, at alt var forbi¹⁾. »Sælland« ankrede imidlertid udfor Trekrøner og fortsatte Kampen med sine faa

¹⁾ Kgl. Resolution af 19de Juni 1801. Efter Kampen nedsattes en Krigsret — Præsæs: Kommandør O. Lütken — der den 19de Juni dømte begge Kaptajnerne »til at casseres og arqvebuseres i Ryggen; Saa og hver for sig at betale i Salarie til Søe-Krigs-Procureuren 30 Rdl., Samt alle af Sagen lovlige og flydende Omkostninger«. — De undskyldte sig begge med, at de havde udholdt flere Timers Kamp, og i denne Tid været paa deres Post samt opfordret Mandskabet til Tapperhed. Schultz, der stod i den Formening, at Chefen var skudt, krøb fra underste Batteri ned i Chefs Chaluppen, og da Kvartermesteren nægtede at sætte fra Borde uden Chefens Tilladelse, gik han over i Travailen, hvori han foruden de Flygtende medtog en halv Snæs Mand af de nærmest liggende Saarede og gik derpaa i Land ved Lynetten. Saa snart Travailen var sat af, fulgtes den for øvrigt af Barkassen og Chefs Chaluppen, saa at kun Jollen blev tilbage. Da Schultz havde set, at en Parlementær blev sendt i Land fra Englænderne, vendte han tilbage til »Sælland«.

Kaptajn Westerholt havde oprindelig Kommando paa Skansen over de Geværbevæbnede, men da disse ikke anvendtes, fik han Post paa underste Batteri for at paase Krudtlangningen og Transporten af de Saarede. Han undskyldte sig forøvrigt med, at han havde staaet i en af underste Batteris Porte, og da havde faaet et Skub, saa han halvvejs var styrtet ned i Jollen; men denne Undskyldning blev ikke taget for god af Krigsretten. Westerholt gik først om Bord i »Iris« for at tilbyde sin Tjeneste, men dette Skib, der slet ikke deltog i Kampen, havde ingen Brug for ham, og han gik derefter til Toldboden.

Eksekutionen var fastsat til den 11te August og skulde finde Sted paa Østerfælled. Paa Retterstedet blev Dødsstraffen imidlertid eftergivet og forandret til livsvarigt Fængsel paa Munkholm. Her tilbragte de halvandet Aar, hvorefter de frigaves og landsforvistes.

brugbare Kanoner, og den Skamplet, som disse to Officerer havde sat paa dette Skib, blev hæderlig aftvættet, idet »Sælland« var det sidste Skib af hele Linien, der strøg Flaget efter at have faaet 27 Grundskud, næsten alle Kanoner demonterede og omtrent en Trediedel af Besætningen ukampdygtig. Først den 3die om Morgenen blev »Sælland« taget i Besiddelse af Englænderne, og kort forinden forlod Harboe Vraget med 340 Mand, saa at kun 10 Mand bleve Fanger.

Baade »Hayen« og »Sælland« vare selvfølgelig aldeles ubrugelige og bleve senere brændte af Englænderne¹⁾.

Den nordre Fløj af den danske Linie var ogsaa nu til Dels ødelagt. Efterhaanden som de engelske Skibe havde ødelagt deres Modstandere, stode de Nord paa og bidroge saaledes endnu mere til at forstørre deres i Forvejen knusende Overmagt. »Charlotte Amalia« maatte stryge, da en Sjettedel af Mandskabet var ukampdygtig, og det samme var Tilfældet med »Søhesten«. Fra det første Skib bjærgedes 167 Mand, der roede til Batteriet Trekroner, fra det sidste kun 21.

»Holsteen« strøg Flaget Kl. 2¹/₄, efter at Kommandør Fischer først havde nedhalet sin Stander og begivet sig paa Vej til Trekroner²⁾. En Sjettedel af Besætningen var da ukampdygtig. Af 400 Mand kom 127 i Land, og Resten bleve Fanger. Skønt dette Skib var i høj Grad forskudt, var det dog det eneste, der senere kunde benyttes. Efter Slaget blev det sammen med »Monarch« og »Isis« sendt til England, hvor det blev repareret og omdøbt til »Nassau«³⁾.

¹⁾ Vraget af »Sælland« staar paa Landgrunden ud for Krogerup.

²⁾ Kommandør Fischers Korrespondanceprotokol blev skudt over Bord af en fjendtlig Kugle. — Rapport af 15de April.

³⁾ Det var dette Skib, der bidrog til at ødelægge Linieskibet »Prins Christian Frederik« i Kampen ved Sjællands Odde den 22de Marts 1808.

Paa »Indfødsretten« dræbtes Chefen Kaptajn Thurah Kl. 1¹/₂ og en halv Time senere Næstkommanderende Maanedsløjtnant Cortsen. Da Meldingen herom naaede Kronprinsen, der paa dette Tidspunkt befandt sig paa Sixtus, tilbød Generaladjutant John Christian Schrødersée straks at ville overtage Posten som Chef for Skibet, skønt han allerede for flere Aar siden havde forladt Marinen paa Grund af Svagelighed. Han naaede netop at komme om Bord paa Skibet, da en Kanonkugle dræbte ham, inden han endnu havde forladt Faldrebet. Paa det Sted paa Sixtus, hvorfra Kaptajn Schrødersée gik i Fartøjet, blev siden rejst en c. 10 Fod høj afbrudt Stenmast med følgende Indskrift:

»Afkraæftet paa lange Sygeleye, opflammet ved et Blik af Danmarks Fredrik, med Fyrstens Bifalds Raab indviet, foer I. C. Schrødersée fra dette Sted; bekjendt med Krigers Død, den skønneste for eget Fædreland imøde, den 2 April 1801.«

Da »Indfødsretten« Kl. 3 maatte stryge, var c. en Sjettedel af Besætningen dræbt eller saaret, og kun 113 Mand naaede i Land. — »Hiælperen« kunde selvfølgelig ikke alene udrette noget mod den overlegne Styrke, og Løjtnant Lillenschield lod derfor kappe og stod ind paa Reden, hvorved et unyttigt Mandefald blev undgaet. Af Besætningen paa 269 Mand vare kun 6 Døde og Saarede.

Saavel »Charlotte Amalia«, som »Søhesten« og »Indfødsretten« maatte senere brændes af Englænderne, hvis eneste Trofæ paa denne blodige Dag var »Holsteen«. De eneste Skibe, Danmark havde reddet, vare »Elven«, »Flaadebatteriet« og »Hiælperen«, medens »Nyeborg« og »Aggershuus« vare sunkne paa Inderreden.

Vi have allerede omtalt den Præcision, hvormed de engelske Skibe indtog deres Pladser. Da Admiral Parker mærkede det Uheld, der var tilstødt tre af Nelsons Skibe, gav han Ordre til de tre bedst sejlene Linie-

skibe »Ramillies«, »Defence« og »Veteran«, at de med Force af Sejl skulde søge at krydse sig op for at understøtte Nelson. Disse Skibe naaede imidlertid paa Grund af Vind og Strøm ikke at komme til at deltage videre i Kampen, men vekslede kun henimod Slutningen nogle Skud med »Elephanten« og »Mars«. Da Parker omtrent Kl. 1 endnu ikke kunde se nogen væsentlig Forandring i de kæmpendes Stilling, begyndte han at overveje, om hvorvidt det ikke vilde være rigtigst at give Signal til at ophøre med Kampen. Det gjaldt jo nemlig ikke alene om at tvinge Danmark til at udtræde af det bevæbnede Neutralitetsforbund, Sverrig skulde ogsaa bekæmpes, og det vigtigste Arbejde — nemlig at tugte Rusland — stod endnu tilbage. En Sejr, der blev vunden paa Bekostning af adskillige engelske Linieskibe, vilde derfor let blive for dyrekøbt. Chefen for »London« Captain Otway, med hvem Parker diskuterede Spørgsmaalet, var absolut imod at hejse det omtalte Signal. Han udbad sig derfor Tilladelse til i en Baad at gaa om Bord hos Nelson for personlig at undersøge Sagernes Stilling, men allerede noget før han naaede »Elephant«, havde Parker ladet Signalet om Kampens Ophør hejse i »London«¹⁾. Nogle Historiekrivere tillægge Parker den ædle Bevæggrund, at han ikke vilde lægge Ansvar for Kampens Ophør paa Nelsons Skuldre, og i den senere Tid er den Tanke bleven fremsat, at Parker gennem Otway gav Nelson Tilladelse til selv at afgøre, hvorvidt han vilde adlyde det givne Signal eller ikke. Disse Antagelser ere imidlertid næppe rigtige; thi dels var Signalet hejst før Otway's Ankomst til »Elephant«, og dels tyde Nelsons senere Udtalelser absolut i modsat Retning, idet han gentagne Gange erklærer, at han er sig fuldt ud bevidst, for hvilken Straf han udsætter sig ved at undlade at adlyde.

Da Signalet blev hejst c. Kl. 1, var de Danskes Ild

¹⁾ Mahan: »The life of Nelson« Pag. 89.

allerede betydelig aftaget¹⁾. Det stod klart for Nelson, at det vilde være forbundet med en langt større Risiko nu at trække sig ud af Ilden end at fortsætte Kampen; og han gav derfor kun Ordre til at hejse Forstaaessignalet, medens Admiral Graves derimod gentog Signalet. Uheldigvis for de Danske blev Signalet for klos Kamp imidlertid samtidig vajende, og da »Defiance« rolig blev liggende, fortsatte de engelske Linieskibe derfor Kampen. Kun Fregatdivisionen, der selv aflæste Signalet paa »London« og samtidig saa det repeteret paa det nærmeste Admiralskib, adlød Ordren. Da »Amazon« kappede Ankeret for at staa Nord paa, fik det fra Batteriet Trekroner en Salve Agter ind, og herved faldt mange deriblandt den berømte og højhjertede Captain Riou, der var lige agtet af Venner og Fjender²⁾.

Kampen fortsattes altsaa med uformindsket Heflighed, men de engelske Linieskibe lede overordenlig meget. »Monarch« havde saaledes efterhaanden faaet 26 Grundskud, »Ardent« havde Halvdelen af sit Skyts demonteret og 14 Grundskud, og mange af de øvrige Linieskibe vare i høj Grad ramponerede³⁾. Tilmed ragede »Ganges«

¹⁾ Da det blev meldt Nelson, at Signalet om at ophøre med Kampen vajede fra »London«, blev han meget bevæget og ophidset. Efter at have gaaet nogle Gange frem og tilbage paa Dækket, ytrede han til Captain Foley, at han undertiden havde Ret til at være blind, og idet han satte Kikkerten for det højre, blinde Øje, tilføjede han: »og jeg kan virkelig heller ikke se noget Signal.« »The life of Nelson« Pag. 90.

²⁾ Der fortælles, at da det rygtedes paa den engelske Flaade i Yarmouth, at det forestaaende Togt gjaldt Danmark, henvendte en Del danske Søfolk, der gjorde Tjeneste paa Skibene, sig til Captain Riou med Anmodning om at blive fritagne for at kæmpe mod deres Fædreland. Captain Riou, der udmærket kunde sætte sig ind i de danske Matrosers Tankegang, gik øjeblikkelig til Autoriteterne og vendte først tilbage, da Anmodningen var tilstaaet.

³⁾ I Skroget paa »Isis« fandtes senere 300 danske Kanonkugler. — Ramshardts efterladte Optegnelser.

uklar af »Monarch«, og begge Skibe dreve tilligemed »Defiance« ned mod Trekrøner, hvis Ild nu uhindret af danske Skibe opnaaede sin fulde Virkning, medens samtidig Landbatterierne kunde deltage i Kampen. Forholdene vare derfor ikke særlig gunstige paa dette Tidspunkt, da Nelson afsendte det berømte Brev om Vaabenstilstand. I »The life of Nelson« hævdes, at Grunden til Afsendelsen af Brevet var, at de danske Skibe, der havde strøget, alligevel beskøde de engelske Baade, der kom for at tage Skibene i Besiddelse, og at dette ligeledes var Tilfældet med Landbatterierne. At der blev fyret paa de engelske Fartøjer er sikkert nok; men det er rimeligt at antage, at dette er sket fra de Skibe, hvis Flag vare blevne bortskudte, og som endnu ikke havde faaet hejst et andet. At enkelte Skud fra Forterne have ramt Fartøjerne er sandsynligt, men dette kan overmaade godt være en fuldstændig Tilfældighed. Nelson selv benægter ikke, at det var paatrængende nødvendigt for nogle af hans Skibe at trække sig ud af Kampen og heller ikke, at Fordelen ved en Vaabenstilstand i Øjeblikket var paa engelsk Side; men han benægter at have brugt en Krigslist »or taken unfair advantage of a truce« og hævder, at det kun var Menneskekærlighed, der bragte ham til at afsende Brevet.

Skønt man jo ikke har Lov til at tvivle om Nelsons Sanddrøhed i hans gentagne Forsikringer, maa det dog betragtes som et mærkeligt Sammentræf, at Tidspunktet for Afsendelsen af Brevet netop faldt sammen med det Øjeblik, hvor de engelske Skibe vare ret uheldigt stillede. At Nelson selv fandt, at der var en Mulighed til Stede for at blive misforstaaet fremgaar tilstrækkelig tydeligt af hans Vægring ved at forsegle Brevet med Oblat og af hans Bemærkning: »This is no time to appear hurried and informal«¹⁾.

¹⁾ Professor Holm skriver om Nelson i sin »Danmark-Norges udenrigske Historie«, at: »Ingen udenfor England har nogensinde troet, at det var af Højmodighed og Menneskelighed, han tilbød

Brevet, der var affattet med al mulig Omhyggelighed, lød saaledes¹⁾:

Lord Nelson has directions to spare Denmark when no longer resisting but if the firing is continued on the part of Denmark Lord Nelson will be obliged to set on fire all the floating batteries he has taken, without leaving the honor of saving the Prussian Danes who have defended them. Dated on board the

Britannick Majesty's Ship Elephant
Copenhagen Roads April 2^d: 1801

Nelson & Bronte Vice
- Admiral under the Command of
Admiral Sir Hyde Parker

To the Brothers of Englishmen
' Mr. Danes

Hvorvidt en saadan Trudsel vilde være bleven realiseret, er jo vanskeligt at afgøre. Nelsons Stilling overfor

Kronprinsen at afbryde Slaget. — I •The battle of Copenhagen• af Mahan udtaler denne berømte Forfatter ikke, at Nelson havde anvendt en Krigslist, men han bruger følgende skarpe Ord: »Chance for which something must always be allowed, prevented the full realization of the idea; but from the embarrassment, approaching almost to disaster, which succeeded, Nelson extricated himself with equal sagacity, and by a display of resolution and adroitness, that has by some been thought to verge on sharp practise. (Udhævelserne ere af Forfatteren.)

¹⁾ Reproduceret efter Originalen, som opbevares i Udenrigsministeriets Arkiv.

Fjenden vilde i hvert Fald ikke berettigede ham til at gribe til en saa inhuman Forholdsregel — hvis den i det hele taget kunde forsvares.

Sir Frederick Thesiger, der blev afsendt med dette Brev, havde Ordre til at bringe det til Kronprinsen og gik derfor ikke til Trekroner men ind paa Inderreden, hvor han lagde til ved Blokskibet »Elephanten«. Chefen her om Bord, Kaptajn Thun, der som Vagtskibschef direkte var underlagt Admiralitetet, men som hørende til Defensionen stod under Kommandør Fischer¹⁾, vidste i Øjeblikket ikke, hvor denne opholdt sig. Fischers Stander var strøget om Bord i »Holsteen« og var endnu ikke bleven hejst paa Trekroner. Da Thesiger desuden forlangte at blive ført til Kronprinsen, betragtede Kaptajn Thun sig i Øjeblikket som Vagtskibschef, og lod Maanedsløjtnant Lundbye ledsage Thesiger til Kronprinsen, der dengang befandt sig ved Indgangen til Langelinie.

Det er jo muligt, at Udfaldet af Slaget var blevet noget anderledes, hvis Fischers Stander havde vajet paa Trekroner, og Sir Thesiger var bleven henvist til ham. Maaske vilde adskillige af de engelske Skibe, der efterhaanden vare komne paa Grund, være blevne nødte til at stryge, og Folkestemningen derover bleven mere løftet, end det nu var Tilfældet. Det endelige Resultat vilde imidlertid næppe være blevet forandret, da England sikkert ikke vilde have fundet sig i at miste et eneste Skib; og den

¹⁾ Kaptajn Thuns Instruks som Vagtskibschef er af 16de Februar 1801 og findes i Admiralitetets Kopibog for samme Aar Pag. 178: »Ifølge heraf haver Hr. Capitainen tillige at antage Dem Vagtskibs Chefs Posten her paa Kiøbenhavns Rhed og alt hvad deraf dependerer, samt til videre rette Dem efter hoslagde Instruction« (den almindelige Instruks for Vagtskibet i Sundet) »dog at forblive med Deres anfortroede Orlogsskib »Elephanten« paa den Post som Hr. Commandeur Olfert Fischer har anvist eller videre anviser Dem, da Hr. Capitainen melder ham at De har denne Ordre. Iøvrigt rapporterer De dette Collegium, og Holmens Ober Equipagemester det fornødne.«

engelske Flaade var nu — efter den danske Linies Tilintetgørelse — mere end tilstrækkelig stærk til at understøtte et kraftigt Bombardement af Kjøbenhavn.

Imidlertid kan det ikke nægtes, at Kommandoforholdene paa dansk Side vare meget uheldigt ordnede. Kommandør Fischer var jo Øverstbefalende over Defensionen og Batteriet Tre kroner, men havde ingen Kommando over Billes Eskadre. Samtidig betragtede Kronprinsen sig som Højstkommanderende, idet han direkte underhandlede med Lord Nelson, og man forstaar ikke rigtig, at han gik uden om Fischer¹⁾. En anden uheldig Følge af dette Kommandoforhold var, at »Sælland« kunde tages i Besiddelse af Fjenden Dagen efter Slaget og ikke forinden blev bragt i Sikkerhed. Da Kommandør Fischer som saaret nedlagde Kommandoen, blev der ikke tænkt paa at redde »Sælland«. Mulig stod man i den Formening, at dette Skib, der havde strøget kort forinden Slagets Ophør, egentlig tilhørte Englænderne²⁾. Kommandørkaptajn Bille sørgede for Fartøjer til at bjærge Besætningen, men mente, at Kommandør Fischer selv maatte tage Bestemmelse om Skibet.

Man forstaar ikke rigtigt, at Kanonbaadene — der ved Signal fra Kommandør Fischer allerede i Begyndelsen af Slaget maatte trække sig tilbage — ikke anvendtes senere under Kampen; men Grunden maa sikkert ogsaa her være at søge i de uheldige Kommandoforhold. Kanonbaadene, der vare lagte ud paa Reden d. 14de og 15de Marts, vare straks blevne underlagte

¹⁾ Laird Clowes bemærker træffende i »The Royal Navy« Pag. 436: »There are few things more risky in naval warfare than for a Commander — in — Chief to issue directions, which are likely to be read as inflexible orders, when he is not on the spot or when he is not fully cognizant of the situation on the spot.«

²⁾ Det var mærkeligt, at Nelson tog »Sælland« i Besiddelse, da han dog ellers hævdede den Anskuelse, at et Skib, der havde strøget skulde besættes umiddelbart efter.

Olfert Fischer, men den 26de samme Maaned fik Kommandørkaptajn St. Bille Ordre til at tage Kommandoen over dem¹). Den eneste Grund, man kan tænke sig til denne forandrede Bestemmelse, maa vel være den, at Bille lettere fra Inderreden var i Stand til at overse Kamppladsen og derved bedre kunde beordre Baadene til Assistance paa særlig haardt angrebne Steder end Fischer, som befandt sig midt i Linien.

At Fischer gav Baadene Ordre til at trække sig tilbage var vistnok i høj Grad fornuftigt. Derimod kunde de sikkert senere have gjort fortrinlig Virkning mod de grundstødte engelske Skibe. At Bille ikke benyttede Kanonbaadene under Slaget har rimeligvis sin Grund i, at han ikke — efter Fischers Signal om at Baadene skulde gaa tilbage — paa egen Haand vilde træffe Bestemmelser herom, men overlade Afgørelsen til den Højstkommanderende.

Kronprinsen, der var i Besiddelse af et ejegodt Hjerte, og som hyppigere fulgte dettes Indskydelser end det kolde Raisonnement, havde efter Gennemlæsningen af Nelsons Brev kun Tanke for de Danskes farlige Stilling om Bord i de erobrede Skibe og sendte derfor Kaptajn Hans Lindholm til Nelson for at erholde nøjere Underretning²).

¹) Ordren, der findes i Admiralitetets Kopibog for 1801 Pag. 410, lyder saaledes:

•De udlagte Kanoneer Baade, har man beordret underlagt Hr. Kammerherrens Kommando og skal bemandede samt gives Forplejning fra de Hr. Kammerherren underlagte Skibe. Disse Kanoneer Baade bruger Hr. Kammerherren og Kommandeur Kapitainen efter Signal fra den Høystkommanderende for Defensionen paa Kiøbenhavns Rhed Hr. Kommandeur Olfert Fischer eller hvor de seer deres Brug nødvendig. •

²) Kaptajn Lindholm, der i adskillige Aar havde været Generaladjutant, hørte egentlig ikke i Øjeblikket til Kronprinsens Stab. Han var Chef for Linieskibet •Ditmarsken•, der laa under Ekvipering i Flaadens Leje, men havde d. 2den April sluttet sig til

Imidlertid vare »Defiance«, »Elephant«, »Monarch« og »Désirée« komne paa Grund, saa at der nu ialt foruden sidstnævnte Fregat stod ikke mindre end 5 Linieskibe. Situationen var saaledes alt andet end behagelig for Englænderne, og Lindholm var næppe kommen om Bord hos Nelson, før denne højste Parlamentærflaget paa Stortoppen¹⁾. Kommandør Fischer fik nu Befaling til at standse Ilden, og Klokken var da mellem 3¹/₂ og 4²⁾. Kaptajn Lindholm meddelte nu Nelson, at han kom for at faa at vide, hvad Meningen var med Admiralens Brev, og udbad sig denne Forklaring skriftlig. Nelson skrev da følgende Brev, som Lindholm besørgede tilbage til Kronprinsen³⁾:

Kronprinsen, til hvem han stod i et fortroligt Forhold. — Meddelelser fra Krigsarkiverne.

- 1) Chefen for »Ganges«, Captain Fremantle, skrev den 4. April til Marquien af Buckingham følgende Brev, der ret godt illustrerer den engelske Angrebsstyrkes Tilstand i Øjeblikket:

«At this time he (Nelson) was aware that our ships were cut to pieces, and it would be difficult for us to get them out. We cut our cables and ran out. The ships were so crippled, they would not steer. The Elephant and Defiance both ran on shore; we (the Ganges) ran on shore and the Monarch; and at this period, when the batteries had not ceased firing, we counted no less than six sail of the line, and the Désirée fast on shore. Luckily we had to contend with an enemy much beaten and who did not take advantage of our situation; otherwise all these ships must have been lost. They are now all off, with great exertion, but as you imagine what a state a ship must be in, with so many wounded people on board, and so much crippled. We are all fitting as if we were at Spithead Luckily we had been enabled to keep our flag of truce up until now that I am writing, which is of great advantage to us.» — Schiern: Historiske Studier, 2den Del Pag. 352 og 353.

- 2) Det nøjagtige Tidspunkt er ikke muligt at angive. I Skibenes Journaler nævnes baade Kl. 3 og Kl. 4. Det sandsynligste er sikkert lidt før Kl. 4.
- 3) Gengivet efter Originalen, som opbevares i Udenrigsministeriet.

»Lord Nelsons object in sending on Shore a flag of truce is humanity, therefore consents that hostilities shall cease, till Lord Nelson kan take his prisoners out of the Prizes, and he consents to land all the Wounded Danes and to Burn or remove his prizes, Lord Nelson with Humble Duty to His Royal Highness beg leave to say that he will ever esteem it the greatest Victory he ever gained if this flag of truce may be the happy fore-runner of a lasting and happy union between My most Gracious Sovereign and His Majesty the King of Denmark«.

Nelson & Bronte.

•Elephant April 2nd 1801•.

Efter at Kronprinsen havde læst Brevet, sendtes Kaptajn Lindholm til Admiral Parker for at underhandle om Vaabenstilstand. Nelson gav nu Ordre til at redde sine grundstødte Skibe, og i Løbet af Dagen og den paafølgende Nat lykkedes det ogsaa Englænderne at komme flot og staa Nord paa til Parkers Division.¹⁾ Nelson selv gik straks med et Fartøj om Bord i »London«. I Løbet af de to følgende Dage bugserede Englænderne de tagne Priser Nord paa, hvor de bleve brændte, efter at først alt, der endnu kunde bruges, var bjærget.

Af det paatænkte Stormangreb paa Trekroner — hvortil de engelske Fartøjer, der havde ligget paa Skibenes Styrbords Side, skulde været anvendte — blev der intet. Dette Fort, der ikke havde lidt meget, havde tilmed efterhaanden faaet en overordentlig stærk Besætning, idet en Del af Defensionens Mandskab var gaaet i Land der. Nogle af de engelske Skibschefer, med hvem Nelson under Slutningen af Kampen diskuterede Muligheden af at angribe Trekroner, fraraadede

¹⁾ •Elephant• kom ikke fri før Kl. 8 Em, •Defiance• først Kl. 10 Em. — •The Royal Navy• Pag. 438.

dette, idet de vare overbeviste om, at et Angreb kun vilde være et unyttigt Spild af Mandskab.

Slaget paa Reden var til Ende. — Fra begge Sider var der kæmpet tappert,¹⁾ og Mandefaldet var derfor overordentlig stort. Paa dansk Side dræbtes 375 Mand, og 670 saaredes. Heraf havde Kanonbaadene 3 Døde og 4 Saarede, og Linieskibet »Dannemark« 1 Død og 1 Saaret. Paa Batteriet Trekroner fandtes kun 1 Mand død. De Døde førtes til Søkvæsthuset, hvorimod de Saarede dels bragtes dertil og dels fordeltes rundt paa Byens Hospitaler.²⁾ Af disse sidste døde senere 106 Mand. Englænderne toge ialt 1779 Mand til Fange, men disse bleve atter satte paa fri Fod den 9de April efter Vaabenstilstandens Afslutning. 205 Mand savnedes efter Slaget, og af disse vare de 66 Soldater og Resten Frivillige. Det er imidlertid bevist, at nogle af de savnede Soldater havde ladet sig engagere i de engelske Skibe. Endvidere vare nogle af de savnede Frivillige straks efter Slaget undvegne til deres Hjemstavn, og en Del vare vel ogsaa dræbte, men da mange af dem nylig vare komne om Bord i Skibene og derfor ubekendte, kunde de ikke anmeldes.

¹⁾ I adskillige Skrifter, udgivne kort efter Slaget, findes en Mængde Fortællinger om forskellige Meniges udviste Tapperhed under Kampen.

²⁾ Søkvæsthuset kunde selvfølgelig ikke rumme alle de Saarede. I Protokol over Kgl. Resolutioner Søetaten angaaende skrives saaledes d. 6te April: »Commissariatskontoret har foranlediget gl. Qvæsthus for en Deel indrettet til Hospital for 200 Qvæstede for om Søs-Qvæsthuset — uagtet entlediget for de fattede og for de gamle Koner — dog ikke skulde kunne rumme alle de Qvæstede».

Skønt en Del Forberedelser saaledes vare truffene, var alt dog ikke i Orden til at modtage de Saarede. Etatsraad Aaskow beklager sig saaledes over, at der til Trods for hans gentagne Anmodninger ikke fandtes et tilstrækkeligt Antal Portechaisser til Transport af de Saarede, saa at »de arme Blesserede har maattet lide forfærdelige Smerter af Transporten i Hænder eller paa Vogne«. — Skrivelse til Kommissariatet.

Det hele Antal Døde, Saarede og Savnede paa dansk Side fordeler sig saaledes:

Af Officerer	25 %,
- Betjente	9 -
- Underofficerer & Matroser ..	19 -
- Soldater	35 -
- Frivillige	25 -

De faldne danske Officerer vare følgende:

I »Indfødsretten«:	Chefen, Kaptajn Thurah,
—	Kaptajn Schrødersée,
—	Maanedsløjtnant Cortsen.
I »Cronborg«:	Chefen, Premierløjtnant Hauch,
—	Maanedsløjtnant Bohne.
I »Dannebrog«:	Sekondløjtnant Wulff,
—	Sekondløjtnant i Infanteriet Ebel.
I »Prøvesteenen«:	Maanedsløjtnant Jensen.
I »Sælland«:	— Wedelee.
I »Jylland«:	— Johansen.
I »Hiælperen«:	— Chr. Møller. ¹⁾

Følgende Officerer saaredes under Kampen:

I »Dannebrog«:	Kommandør Olfert Fischer,
—	Chefen, Kaptajn Braun,
—	Maanedsløjtnant Møllerup,
—	— Lytzen.
I »Sælland«:	— Justesen.
I »Holsteen«:	— Sonne,
—	— Haas.
I »Rendsborg«:	— Aarestrup.
I »Nyeborg«:	— Lund.
I »Aggershuus«:	— Schmidt,
—	— Bang.

¹⁾ Møller, der havde mistet det højre Ben, døde den 3die April paa Fødselsstiftelsen, hvorhen han var transporteret sammen med Kaptajn Braun og Maanedsløjtnanterne Bang og Justesen.

I »Charlotte Amalia« : Maanedsløjtnant Willems.

I »Prøvesteenen« : — Holm.¹⁾

Det engelske Tab opgives meget forskelligt. »James«²⁾ angiver 350 Døde og 850 Saarede, Nelson selv opgiver sit Tab til 254 Døde og 689 Saarede, hvoraf 68 Officerer³⁾, men heri ere de let Saarede næppe medregnede. Parker meddeler senere, at det engelske Tab beløb sig til 2237 Mand. Om end denne sidste Opgivelse mulig er noget overdreven, saa er det dog rimeligt nok, at Tabet har været meget stort; thi de engelske Skibe vare overfyldte med Folk særlig paa Grund af det projekterede Angreb paa Trekroner. Linieskibet »Monarch«, der havde det største Mandefald, havde saaledes 220 Døde og Saarede. —

Iblandt de faldne engelske Officerer vare Cheferne Mosse og Riou, for hvilke der blev sat et Monument i St. Pauls Domkirke i London.

Det vil maaske her være rigtigt at gengive de officielle Rapporter saavel fra Kommandør Fischer som fra Lord Nelson.

Olfert Fischers Rapport, der er dateret Dagen efter Slaget, lyder saaledes:⁴⁾

Underdanigst Rapport.

»Den 1ste April om Eftermiddagen Kl. 3¹/₂ lettede 2 Divisioner af den engelske Flaade under Vice Admiral Nelson og en Contre Admiral, gik tæt Østen om Middellgrunden og ankrede straks Synden for den. Denne Force bestod af 12 Linie Skibe, endeel svære Fregatter,

¹⁾ Ifølge Indberetningen til Admiralitetet skulde »Wagrien« have 2 Saarede. »Holsteen« kun 1.

²⁾ Naval History of Great Britain Pag. 76.

³⁾ Naval Chronicle for 1801, Pag. 354.

⁴⁾ Admiralitetets indkomne Skrivelse Nr. 717.

Bombarderer og mindre Fartøyer, i alt nogle og tredive Seylere.

Den 2den April om Formiddagen Kl. 9^{3/4}, Vinden SO, B. S. K. littede saavel denne Synden for Middgrundten liggende Force, som den Norden for samme værende under Admiral Parkers Commando. Linie Skibene og de svære Fregatter under Vice Admiral Nelson holdt rumt hen ind i Kongedybet for at tage successive Plads paa Siden af den mig anfortroede Defension. Bombarderer og mindre Fartøyer posterede sig nærmere Byen¹⁾ — og Admiral Parkers Division, 8 Linie Skibe og nogle mindre Fartøyer, krydsede sig med Force af Seyl Syd hen mod Defensionens Nordre Fløy.

Kl. 10^{1/2} passerede de forreste Skibe af Vice Admiral Nelsons Force de Sydligste Skibe af Defensionen. Jeg gjorde Signal for de Skibe som vare paa Skud nær at begynde Slaget. Blokskibene Prøvesteenen og Wagrien og strax efter »Jylland«, mellem hvilket og »Dannebrog« det første af de Engelske (et 74 Kanon Skib) stoppede for et Anker agter fra, — adlød strax dette Signal med en vel styret og fortreffelig souteneret Ild. Efterhaanden opkom nu de øvrige, og ved deels at forbiseyle den først ankrede, deels stille sig agten for ham, formerede en tæt Linie, som, da den ey strakte sig længere Nord end til Orlogskibet Siælland, kun engagerede omtrent ²/₃ Del af den mig anfortroede Defension, da 3 Kroners Batterie og Blokskibene Elephanten og Mars ikke, og Fregatten »Hielperen« kun lidet kom i Ilden.

Slaget var inden ¹/₂ Time almindeligt. Tolv Linieskibe hvoriblandt eet paa 80²⁾ og de fleste øvrige paa 74 Canoner og 6 til 8 Fregatter paa den ene Side — paa den anden: 7 Blokskibe, hvoraf ikkun eet førte 74

¹⁾ Disse Fartøjer laa Østen for den engelske Linie.

²⁾ Intet af de engelske Linieskibe førte mere end 74 Kanoner. Selv om »Bellona« og »Russel« medregnes, blev »Agamemnon« i hvert Fald udenfor Kampen.

Canoner, de øvrige 64 og derunder 2 Fregatter og 6 mindre Fartøyer¹⁾ — saaledes vare Stridskræfterne fordeelt i det Hele. Fjenden havde allesteder 2, hvor vi havde 1, og Blokskibet Prøvesteenen havde, foruden Contre Admiralen og 1 Linie Skib, 2 Fregatter som skiød ham hele Tiden ret for ind, uden at han kunde besvare disse et Skud.

Naar jeg altsaa blot historisk melder, hvad Deres Kongelige Høyhed Kronprindsen selv har seet, og med Dem saa stor en Deel af Danmarks og Europas Borgere: at denne (jeg tør vel kalde den saa) høyst ulige Kamp varede og vedligeholdtes med en uforlignelig Tapperhed 4¹/₂ Time: at den superieure Magts Ild 1 Time før Slagets Ende allerede var saaledes svækket at adskillige af de engelske Skibe hvoriblandt Vice Admiral Nelsons, kun skiød med enkelte Canoner²⁾: at denne Helt i dette Øjeblik midt i Slagets Hede sendte en Parlamentair i Land for at foreslaae Vaabenstilstand: naar jeg tillægger: at det er meldt mig: at 2 engelske Linie Skibe allerede havde strøget³⁾, men ved Opseying af friskere Skibe bleve souteneret, og heyste igien — saa er det mig vel tilladt at sige: tilladt at troe at Fienderne selv ville tilstaae: at Danmarks gamle Søkriger-Ære den Dag lyste i saa utroelig Glands at jeg takker Himlen for at have havt Europa til Vidne derpaa.

Endnu hang Seyerens Vægtskaal om ikke lige —

¹⁾ Der var i alt 18 Fartøjer i Defensionslinien.

²⁾ Dette havde sikkert sin Grund i, at »Elephant» paa dette Tidspunkt ikke havde nogen Modstander overfor sig. — Nelson blev senere fornærmet over forskellige Udtryk i Fischers Rapport, og dette affødte adskillige Breve mellem Nelson og Lindholm. I disse forløb Nelson sig i den Grad, at han benyttede Skældsord mod Fischer, medens Lindholm forsvarede denne paa en mandig og værdig Maade. De forskellige Breve findes aftrykte i »Gienlyd fra 1801», »Nyt Archiv for Søvæsen», 1842.

³⁾ Vistnok ikke rigtigt. Flaget har mulig været bortskudt.

dog var den langt fra ikke siunken for Danmark. Selv de først og haardest attaquerede sydligste Skibe, selv den omringede, med al min høye Idee om Dansk Tapperhed ubegribelige Prøvesteen, slog endnu en Stund, til næsten alle Canoner vare demonterede. Omsider maatte disse vige for Overmagten, og den Danske Ild ophørte derpaa efterhaanden Synder fra og Nord efter.

Allerede Kl. 11^{1/2} blev Orlogskibet Dannebroke, paa Siden af hvilket Vice Admiral Nelson laae, skudt i Brand. Jeg begav mig med min Stander paa Orlogskibet »Holsteen» af Nordre Floy, men Dannebroke stred længe under den strax istedenfor heiste Vimpel. Den havde ved Enden af Affairen 270 Mand døde og blesserede.¹⁾

Kl. 2^{1/2} var Orlogskibet Holsteen saa forskudt, havde saa mange Døde og Saarede og et saa stort Antal Canoner demonterede, at jeg atter omskiftede min Stander der med Vimplen, og da Siælland, hvis Touge vare overskudte²⁾ allerede var i Drift, begav jeg mig til Tre Kroners Batterie, hvorfra jeg commanderede den Nordre Floy, som var i let Engagement med Admiral Parkers Division, indtil jeg Kl. 4 modtog Deres Kongelige Høyheds Ordre at ophøre Slaget.

Defensions Linien Synden for 3 Kroner kom saaledes i Fiendens Vold, undtagen Fregatten Hielperen, som, da den tilsidst aleene havde at stride med en altfor overlegen Magt, kappede og holdt ind til Stubben, Repetiteuren Elven, som, efter at have faaet adskillige Grundskud, Master og Takkelage forskudt, endeel døde og saarede, holdt inden for Kronen; Skiøtprammen Nyeborg og Aggershuus, som, den sidste taget paa Slæbetoug af den første, holdt synkefærdige ind til

¹⁾ Efter Indberetningen til Admiralitetet fandtes kun 104 Mand døde og saarede. Kommandør Fischer har selv berigtiget Angivelsen i en Skrivelse til Kronprinsen af 28de Novbr. 1802.

²⁾ Som tidligere bemærket kappede Kaptajn Harboe selv sine Tove.

Kysten, og det Gernerske Flaadebatterie som var meget ilde tilredt — endelig Blokskibet Dannebroke, som kort efter Slaget sprang i Luften. Foruden det Tab Fienden synlig har lidt, er jeg vis paa han, saavel paa Mandskab som Skibe har lidt betydeligt; ogsaa er Fordele af Seyeren kun ubrugelige Skibe med for det meste fornagtede Canoner og Krudtet overbord kastet.

Bestemt kan Antallet paa Døde og Saarede ey endnu angives; men jeg anslaaer det for fra 16 til 1800.¹⁾ Paa de førstes Liste maae jeg med Smerte anføre Cheferne af Blokskibet Indfødsretten og Fregatten Cronborg, Capitain Thurah, og Premier Lieutenant Hauch samt adskillige andre brave Officierer. Paa de Sidstes staaer først: Chefen af Dannebroke, Capitain F. Braun, som foruden adskillige andre Saar, har mistet den høire Haand.

Til Officierers og Mandskabs mageløse Mod har jeg ingen Udtryk. — Slaget selv kan kun beskrive det.

Docquen den 3die April 1801.

underdanigst

*Olfert Fischer*²⁾.

Nelsons Rapport, der ogsaa er dateret d. 3die April, findes i »The Naval Chronicle for 1801« Pag. 352 og 353. Den lyder saaledes:

»Sir,

In obedience to your directions to report the proceedings of the Squadron which you did me the honour to place under my Command, I beg leave to the inform you, that having, by the assistance of that able Officer Captain Riou, and the unremitting exertions of Captain Brisbane, and the Masters of the Amazon and

¹⁾ Dette Tab er for stort angivet.

²⁾ Paa Grund af Olfert Fischers Saar var han ikke selv i Stand til at affatte Rapporten; denne blev skrevet af H. C. Sneedorff.

Cruiser, in particular, buoyed the Channel of the Outer Deep, and the position of the Middle Ground, the Squadron passed in safety, and anchored off Draco the Evening of the First; and that yesterday Morning I made the Signal for the Squadron to weigh, and to engage the Danish Line, consisting of six Sail of the Line¹⁾, eleven floating Batteries, mounting from twenty-six twenty-four-pounders, to eighteen eighteen-pounders, and one Bomb-ship²⁾, besides Schooner Gun-vessels. These were supported by the Crown Islands³⁾, mounting eighty-eight Cannon⁴⁾ and four Sail of the Line moored in the Harbour's Mouth⁵⁾ and some Batteries on the Island of Amak. The Bomb-ship and Schooner Gun-vessels made their escape, the other seventeen Sail are sunk, burnt, or taken⁶⁾ being the whole of the Danish Line to the southward of the Crown Islands, after a Battle of four hours.

From the very intricate Navigation, the Bellona and Russell unfortunately grounded, but although not in the situation assigned them, yet so placed as to be of great service. The Agamemnon could not weather the Shoal of the middle, and was obliged to anchor; but not the smallest blame can be attached to Captain Fancourt; it was an event to which all the Ships were liable. These accidents prevented the extension of our Line by the three Ships before mentioned, who would, I am confident,

1) Der var højt regnet kun 2 Linieskibe.

2) Der fandtes ingen Bombarderskibe i den danske Linie.

3) Ved Kronøerne menes Trekroner og Lynetten. Som bekendt fandtes ingen Kanoner paa Lynetten.

4) Trekroner havde kun 66 Kanoner.

5) Ved de 4 Linieskibe menes »Dannemark» og »Tre Kroner» samt Blokskibene »Elephanten» og »Mars». Nelson kæmpede imidlertid ikke mod disse Skibe, der kun i Slutningen af Slaget beskød Parkers Eskadre.

6) Som allerede tidligere meddelt, reddede 5 Skibe sig ind paa Reden.

have silenced the Crown Islands, the two outer Ships in the Harbour's mouth, and prevented the heavy loss in the *Defiance* and *Monarch*, and which unhappily threw the gallant and good Captain Riou (to whom I had given the Command of the Frigates and Sloops named in the margin¹⁾, to assist in the Attack of the Ships at the Harbour's mouth), under a very heavy fire; the consequence has been the death of Captain Riou, and many brave Officers and Men in the Frigates and Sloops. The Bombs were directed and took their stations abreast of the *Elephant*, and threw some shells into the Arsenal. Captain Rose, who volunteered his services to direct the Gun-brigs did every thing that was possible to get them forward, but the current was too strong for them to be of service during the action; but not the less merit is due to Captain Rose, and, I believe, all the Officers and Crews of the Gun-brigs, for their exertions. The Boats of those Ships of the Fleet, who were not ordered on the Attack, afforded us every assistance²⁾, and the Officers and Men who were in them merit my warmest approbation. The *Désirée* took her station in raking the southernmost Danish Ship of the Line, and performed the greatest Service.

The action began at five minutes past ten³⁾. The *Van*, led by Captain George Murray, of the *Edgar*, who set a noble example of intrepidity, which was as well followed up by every Captain, Officer and Man in the Squadron. It is my duty to state to you the high and distinguished merit and gallantry of Rear-Admiral Graves. To Captain Foley, who permitted me the honour of

1) «*Blanche*», «*Alcmène*», «*Dart*», *Arrow*», «*Zephyr*» and «*Otter*».

2) Den 1ste April om Aftenen sendte Parker en Del af sine Skibes Besætninger til Forstærkning tilligemed flere armerede Fartøjer, der vare bestemte til Angreb paa Trekroner.

3) Sikkert ikke rigtigt. I de danske Skibes Rapporter nævnes stadig, at Kampen begyndte Kl. 10^{1/2}.

hoisting my Flag in the Elephant, I feel under the greatest obligations; his advice was necessary on many important occasions during the Battle. I beg leave to express how much I feel indebted to every Captain, Officer and Man, for their zeal and distinguished bravery on this occasion. The Honourable Colonel Stewart did me the favour to be on bord the Elephant; and himself, with every other Officer and Soldier under his Orders, shared with pleasure the toils and dangers of the day. The loss in such a Battle has naturally been very heavy. Amongst many other brave Officers and Men who were killed, I have, with sorrow, to place the Name of Captain Mosse, of the Monarch, who has left a Wife and six Children to lament his loss; and, among the wounded, that of Captain Sir Thomas B. Thompson of the Bel-lona.“

I have the honour to be, &

Nelson and Bronte.

Deltagelsen for de Saarede var overordentlig stor, og alle kappedes om at bringe dem Lindring. Hospitalerne modtog i de første Dage saa store Mængder af Charpie, Linned og andre Sygeplejeartikler, at de offentlig maatte meddele, at de ikke ønskede mere. Daglig sendtes der til Hospitalerne Vin, Øl og andre styrkende Ting, og samtidig sattes en Subskription i Gang til Fordel for de Faldnes Efterladte og de Saarede. I Løbet af Aaret indkom saaledes ved frivillige Bidrag ikke mindre end 250 000 Rdl. — en stor Sum for den Tid. Det var, som om Nationen rigtig vilde vise, at den paaskønnede de Ofre, som disse Tapre havde bragt for Fædrelandet.

Af de faldne Officerer vare Kapt. Thurah og Maanedsløjtnant Cortsen gifte. Skønt førstnævntes Enke efter Pensionsloven kun kunde oppebære 150 Rdl. aarlig, og Løjtnant Cortsens Enke slet intet, blev der dog — henset til den ærefulde Maade, hvorpaa begge Officerer havde

tilsat Livet — tilstaaet Enkerne aarlig henholdsvis 300 og 200 Rdl.¹⁾.

Det bestemtes endvidere, at »enhver som under, eller i Anledning af Bataillen den 2den April, har mistet Øjne, eller andre Lemmer, tilkommer enten Douceur eller Pension«²⁾.

Selvfølgelig vare en Mængde Genstande gaaede tabte med de erobrede og opbrændte Skibe, men saa vidt muligt blev alt erstattet³⁾. Den 6te April udleveredes saaledes fra Holmen en ny Klædning til hver Mand af det underordnede Mandskab, der i Slaget havde mistet sit Tøj.

Den højtidelige Begravelse af de faldne Helte fandt Sted Paaskedag d. 5te April. Kl. 11 Fm. satte det store Ligtog sig i Bevægelse fra Søkvæsthuset. Vejen gik gennem Byens Hovedgader ud til Holmens Kirkegaard, og en uoverskuelig Menneskemasse ledsagede den store Mængde Rustvogne, der indeholdt de jordiske Rester af Fædrelandets Forsvarere. Efter at Kisterne vare sænkede ned i Jorden, bestrøede 5 hvidklædte unge Piger Gravene med Blomster, og det store Følge afsang derpaa følgende af Kaptajn Abrahamson forfattede Digt:

Være Fred med Eder Alle
Dem vi saae i Kampen falde.
Hver saa uforsagt og glad
Stred for Konge, Land og Stad.
I det rædselsfulde Møde
Kækt I stode, faldt og døde.

¹⁾ Protokol over Kgl. Resolutioner Søetaten angaaende. — Ligeledes tillodes det, at det Forskud paa Gage, som de afdøde Officerer havde modtaget, skulde eftergives. Dette Beløb var for Kapt. Thurah's Vedkommende 172 R^M 67 ^β, for Premierløjtnant Hauch's 21 R^M 37¹/₂ ^β og for Sekondløjtnant Wulff's 29 R^M 84¹/₂ ^β.

²⁾ Om de Bestemmelser, som bleve truffet af Kommissionen, der skulde fordele de indsamlede Beløb, henvises til Collegialtidende for 1802.

³⁾ Saaledes eftergaves en Sum paa 1445 R^M, som Kommandør

Østerhavets Bølger bare
Overmægtig Fjendeskare;
Myndig os vor Uven bød
Vælge mellem Haan og Død.
Da, da gik I ham imøde,
Stode, strede, faldt og døde!

Tusinde Kartover brølte,
Ikke Skræk og Frygt I følte;
Men kun hørte Ærens Bud
Rask ham svarte Skud for Skud.
Hver stod fast og ufortrøden,
Stod og stred og favnte Døden.

Kampens Ild blev ved at brænde;
Rundt omkring faldt Ven og Frænde;
Skarer styrtede for Fod;
Strømme flød af Hjerteblod;
Hver saae sig og Broder bløde;
Men stod fast og stred og døde.

Være Fred med Eder Alle!
Vi jer ej tilbagekalde,
Græde ej ved Eders Grav,
Hvor den er i Jord, i Hav;
Men med Tak og Pris og Hæder
Broderlig vi mindes Eder.

Ja, med Takkesang vi møde;
Thi det var for os I døde.
Tak for Eders Heltemod!
Tak for hver en Draabe Blod!
Tak, I dyrebare Sjæle!
Evig er Jert Eftermæle.

Fischer havde i Forvaring i »Dannebrog« (Bordpenge til Chefer og Messer i Skibene). Samtidig modtog han 100 R^{sk} som Skadeserstatning for Tab af Køkken- og Dækketøj, samt 300 R^{sk} for Tab af Bagage. Skibscheferne fik efter deres Stilling fra 240—120 R^{sk}, og Officersmesserne tilkendtes ligeledes en passende Erstatning.

Efter at endnu nogle andre Digte vare afsungne, deriblandt Lektor Bruuns overordentlig stemningsfulde og opløftende Sang, hvori der gaves Løfter om fornyet Kamp, naar Fædrelandet kalder, forlod den sørgende Skare de Faldnes Hvilested.

Senere blev der over Fællesgraven opkastet en Gravhøj. Paa dennes sydøstlige Side sattes en Bautasten, hvori der blev indhuggget følgende: »De faldt for Fædrelandet den 2 April 1801. — Medborgeres Erkiendtlighed reiste dem dette Minde.«

Nedenunder anbragtes en halvrund Marmorplade med en Laurbærkrans og følgende Indskrift: »Den Krands som Fædrelandet gav, den visner ei paa falden Krigers Grav.«

Ved Foden af Højen anbragtes paa begge Sider Granitstene, hvori Navnene paa de elleve faldne Officerer bleve indhuggede¹⁾.

Til Minde om Slaget blev der præget en Medaille i Guld og Sølv. Denne, der blev tegnet af Professor Abildgaard og stukket af Kgl. Medaillør Gianelli, fremstillede paa Forsiden Forstævnen af et gammeldags Krigsskib, hvorfra en Løve holder en Kølle i en truende Stilling. Ovenover Billedet staar: »Modet værger«, og neden under: »Den 2den April 1801«. Paa Reversen ses Kongemagtens Insignier — en Krone oven over et korslagt Scepter og Sværd — og nedenunder staar: »Kongen hædrer, Fædrelandet skønner«. — I Kanten indhuggedes Vedkommendes Navn, Stilling (for Militære) og Fødeby (for Civile). Medaillen skulde bæres i et Baand med røde og hvide Farver, men for at adskille Baandet fra

¹⁾ Der er imidlertid indløbet en Fejl, idet Maanedsløjtnant Chr. Møllers Navn ikke findes. Derimod ses Navnet Willumsen, men ingen Officer af dette Navn deltog i Slaget. — H. G. Garde: Den Danske og Norske Sømagt.

Paa den østre Skraaning af Kæmpehøjen, der nu er bevokset med Bregner og stedsgrønne Træer, er senere anbragt en Gravsten over Chefen for Prøvesteenen, Kaptajn Lassen.

det, hvori Holmens Hæderstegn bares, blev det gjort bredere og kom til at indeholde selve Korset af det danske Flag.

Ifølge Kgl. Resolution af 31te Juli 1801 skulle »samtlige Officerer saavel af Sø- og Landetaten fra den Høystkommanderende indtil Maanedsløjtnanterne inklusive, som virkelig have været med i Bataillen d. 2den April, og mod hvilke ingen Anke over Mangel paa Mod og Daad til Forsvar for Konge og Fædreland er fremkommet, kunne blive at tildele Hæderstegnet i Guld. Endvidere skal Ringen eller Øskenen paa det Hæderstegn, der tildeles Kommandør Olfert Fischer zires med nogle faa Brillanter.»

»Hæderstegnet i Sølv skal kun tildeles alle dem som i Slaget paa en eller anden Maade have udmærket sig, og samtidig med dette forbindes en aarlig Pension paa 15 Rdl.»

Medaillen blev uddelt paa Aarsdagen for Slaget paa Reden, dog bleve de oprindelige Bestemmelser noget modificerede, idet Medaillen til Maanedsløjtnanterne blev indrettet uden Øsken — altsaa ikke til at bære paa Brystet — og med glat Kant, men samtidig medfulgte et Diplom, hvori »Vedkommendes i Slaget d. 2den April 1801 udviste roesværdige Mod og Daad omtales¹⁾).

Grunden til denne Bestemmelse var, at man fandt, der burde gøres nogen Forskel paa de faste Officerer, »hvis Opførsel man altid er i Stand til at kontrollere« og Maanedsløjtnanterne, »der mulig gaa i Koffardifart som Underofficerer og Baadsmænd«²⁾.

¹⁾ Kgl. Resolution af 26de Marts 1802.

²⁾ Kgl. Resolution af 26de Marts 1802. — Af de Maanedsløjtnanter, der havde deltaget i Slaget, fandtes fire, hvis senere Opførsel ikke havde været rosværdig, og disse modtog derfor ikke Medaillen.

Hæderstegnet i Guld — der havde en Værdi af 78 R¹² 12 β — uddeltes ialt til 111 Personer, Hæderstegnet i Sølv til 128 Personer.

I England var man ikke fuldstændig tilfreds med det opnaaede Resultat. Ganske vist voterede Parlamentet en Tak saavel til Officerer som Mandskab paa Parkers Flaade, men skønt Lord St. Vincent i det engelske Overhus i høje Toner berømmede dem, der havde deltaget i Togtet mod Danmark og udtalte, at deres Opførsel »far surpassed any thing that was to be found in the glorious Annals of the British Navy«¹⁾, saa modtog dog hverken Admiralerne eller Skibscheferne de ellers ved slige Lejligheder prægede Guldmedailler — et sikkert Tegn paa, at man i England ikke betragtede Slaget paa Reden som en særlig glimrende Sejr.

Vi ville nu gaa over til at omtale de diplomatiske Forhandlinger, der fandt Sted i de nærmeste Dage efter Slaget²⁾.

Da Generaladjutant Lindholm kom om Bord til Admiral Parker for efter Kronprinsens Ordre at meddele, at Danmark absolut ikke nærede fjendtlige Følelser overfor England, men kun havde forsvaret sig mod et uventet Angreb og derfor var villig til at indgaa en Vaabenstilstand, svarede Admiral Parker, at det eneste Grundlag, hvorpaa han kunde indrømme denne, var Danmarks Udtrædelse af den bevæbnede Neutralitet samt Forbund med England. Lindholm var jo imidlertid slet ikke bemyndiget til at modtage disse Betingelser og gik derfor i Land for at indhente den danske Regerings Ordre, efter at have sluttet en Vaabenhvile paa 24 Timer.

Den 3die April om Morgenen gik Lindholm da atter — ledsaget af Kammerherre Steen Bille — om Bord til Parker. Danmark tilbød nu sin Mægling mellem England og Østersømagterne, hvis Embargoen blev hævet

¹⁾ Naval Chronicle 1801 Pag. 360

²⁾ Hertil er særligt benyttet Walterstorffs og Lindholms officielle Rapporter, der findes i Udenrigsministeriets Arkiv.

paa de danske Skibe; men den danske Regering vilde ikke udtræde af Neutralitetsforbundet, idet den hævdede, at dette Forbund ikke var fjendtlig sindet mod England. Med andre Ord, Regeringen fastholdt stadig det System, der havde givet Anledning til Kampen. Parker kunde selvfølgelig ikke slutte en Vaabenstilstand paa disse Betingelser og besluttede derfor at sende Nelson i Land for at underhandle med Kronprinsen.

Samme Dags Eftermiddag gik Nelson ledsaget af Kaptajnerne Hardy og Fremantle i Land. Lindholm fulgte med Nelson til Kronprinsen og overværede som Tolk hele Underhandlingen, der dog ikke gav noget Resultat, idet Nelson i ret dristige Ord fastholdt de tidligere nævnte Fordringer¹). Det blev dog bestemt, at Vaabenhvilen foreløbig skulde vedvare. Fra dansk Side udnævntes nu Generalmajor Walterstorff til i Forening med Generaladjutant Lindholm at underhandle med de engelske Admiraler, og den første Sammenkomst fandt Sted Paaskedag d. 5te April om Formiddagen om Bord i »London«. De engelske Fordringer vare imidlertid de samme som tidligere, og disse vilde de danske Befuldmægtigede ikke gaa ind paa. Efter en lang Forhandling blev denne Dags Resultat, at Parker gennem Lindholm tilstillede Grev Bernstorff sit saakaldte Ultimatum, hvori Udtrædelsen af Neutralitetsforbundet bestemt fordredes, men samtidig lod han dog skinne igennem, at det maaske kunde være tilstrækkeligt, naar Danmark udtraadte, saa længe Vaabenstilstanden varede.

¹) I et Brev fra Nelson til Addington (The dispatches and letters of Lord Nelson) beskriver Nelson detaillert den Samtale, der førtes mellem ham og Kronprinsen. Nelsons Hukommelse har imidlertid næppe været fuldstændig sikker, naar han lader Kronprinsen sige: »that he never would join Russia against England, and his declaration to that effect was the cause of the emperor (I think he said) sending away his Minister.»

Den 6te April fortsattes Underhandlingerne. De danske Befuldmægtigede medbragte et Svar til Parker fra Grev Bernstorff, i hvilket denne fastholdt sine tidligere Udtalelser¹⁾. Afset fra den Ulyst, man selvfølgelig havde til at give efter for Admiralernes Fordringer, maatte man ogsaa tage de sædvanlige Hensyn til Rusland for ikke at paadrage sig Kejsereus Fjendskab. Nelson lod til godt at kunne forstaa denne Tanke, og man nærede allerede det bedste Haab om at komme til Forstaaelse.

Men pludselig indtraadte der et uventet Omslag. Parker, som under den sidste Del af Underhandlingerne i en anden Kahyt havde gennemset sine ministerielle Ordre, sendte nu Bud efter Nelson, og begge bleve temmelig længe borte. Da Admiralerne endelig kom tilbage, havde Piben faaet en anden Lyd. Parker vilde slet ikke mere indlade sig paa nogen Vaabenstilstand, men kun høre Tale om Fred. Han overleverede derpaa Walterstorff en Note til Grev Bernstorff, hvori Fredsvilkaarene vare fastsatte. Walterstorff gemte Noten, idet han bemærkede, at han ikke haabede, Parker vilde anse det som en personlig Fornærmelse, naar han ikke tillod sig at læse et Papir, der omhandlede Ting, om hvilke han slet ikke var bemyndiget at underhandle. Nelson bemærkede da, at man fordrede en defensiv Alliance mellem Danmark og England, men herpaa svarede Lindholm djærvt: »Aldrig vil Danmark og Fyrsten som regierer det, vanære sig, ved saaledes pludselig at vorde en Fiende af sin Alliered, og saaledes at paadrage sig en nye Krig mere fordærvelig for Staten, end den hvori

¹⁾ Stemningen var meget forskellig hos Medlemmerne af Statsraadet. Ifølge en Beretning af L. Engelstoft (der vistnok havde sin Kundskab fra Hertugen af Augustenborg, som var Medlem af Statsraadet) viste Kronprinsen og Bernstorff en prisværdig Fasthed, hvorimod de øvrige Medlemmer vare grebne af Modløshed. — Holm: Danmark-Norges udenrigske Historie Pag. 400.

samme nu er indviklet, heller maa man beholde den Fiende man har.»

Nelson ytrede da, at i saa Tilfælde maatte Danmark gaa ind paa at afvæbne de omtrent udrustede Skibe, og England vilde da beskytte Danmark mod et eventuelt Angreb fra russisk Side. Lindholms Svar paa dette Tilbud var følgende:

»Vi forlange ingen Beskyttelse, vi vil værne for os selv, den som selv bærer Kaarde forpligter sig dog ikke til at bruge samme til eget Forsvar for at kaste sig under en Andens Beskyttelse. Dersom Engelland frygter for vore endnu ikke armerede Skibe, kan det paralyserer samme ved at indgaae en Vaaben Stilstand, hvoraf Følgen bliver at vore Udrustninger forblive, imedens Vaaben Stilstanden varer, in Statu quo. Men dersom intet uden en Freds Tractat kan gjøre Ende paa de nu eksisterende Fiendtligheder, maa vi anmærke at samme kan sluttes med større Held for begge Nationer i London end her, og det kan have lige farlige Følger, overiilt at gjøre Fred, som ubetænksum at begynde Fiendtligheder.»

Lindholm gentog derfor sit Tilbud om at afslutte en Vaabenstilstand, men da Lord Nelson fastholdt de af Parker opstillede Fordringer og tilføjede, at kun Antagelsen af disse kunde forhindre Fjendtlighedernes Fornyelse, bemærkede Lindholm djærvt:

»I saa Fald er det at beklage, at Fiendtlighederne ophørte, og jeg skal stedse ansee den af Dem indsendte Parlementair, som særdeles uheldig for Danmark, dersom vi ikke skal have andet Valg end at indgaae vanærende Propositioner eller at paadrage os en nye og mægtig Fiende, da lad os hellere nu staae, og falde, som een Mand!« — Efter at Walterstorff havde tilføjet, at de engelske Fordringer ikke svarede synderligt til Admiralernes gentagne Forsikringer om, at de ikke ønskede at svække Danmark, da dette Land netop helst skulde

danne en Modvægt mod Rusland, gik de danske Befuld-
mægtigede derpaa fra Borde¹).

Udsigterne til Fred vare nu ikke de bedste. De
engelske Bombefartøjer vare i Løbet af de sidste Dage
bragte i en saadan Stilling, at de kunde bombardere
Byen. Fra dansk Side havde man ogsaa truffet sine
Forholdsregler, idet Batterierne paa Amager vare blevne
gjorte betydelig stærkere. Samtidig bleve alle de Skibe,
der endnu fandtes paa Inderreden, underlagte Kommandør-
kaptajn Steen Bille²). Seks blinde Sværankre bleve ud-
lagte i Indløbet for at forhindre fjendtlige Skibe i at passere
dette³), og »Flaadebatteriet«, som man reparerede af alle
Kræfter, fik Ordre til snarest muligt at lægge ud paa
Refshalen paa det fordelagtigste Sted under en ind-
træffende Bataille. Samtidig paatænkte det at anbringe
en Spærring af Bomme imellem Trekroner og Lynetten,
men dette Projekt opgaves atter, da der efter en Op-
maaling kun fandtes 7¹/₂ à 8 Fod Vand, og saaledes
ingen af de mindre engelske Skibe kunde passere der-
over. — Besætningerne, der vare reddede efter Slaget,
bleve adspurgte, om de atter vilde gaa mod Fjenden,
og Spørgsmaalet besvaredes med Hurraraab. Alle vare
rede til paany at prøve Kampen mod Englænderne.

At man imidlertid ikke ventede sig meget af en
fornyet Kamp, ses blandt andet af Udenrigsministeriets
Rundskrivelse af 10de April:

¹) Ifølge Walterstorffs og Lindholms Rapporter havde begge de
engelske Admiraler ofte forsikret, at det var deres højeste Ønske
at opnaa en god Forstaaelse mellem England og Danmark; ja
Lord Nelson havde endog mere end en Gang sagt, »at han
vilde give sit ene Been, om at vorde Middelet dertil«.

Som bekendt havde Nelson kun et Øje og en Arm og
mente rimeligvis derfor, at han endnu havde et Been at undvære.

²) Ordren hertil er af 4de April. — »Elven«, der var lagt ind i
Flaadens Leje for at reparere, strøg Kommando d. 4de April.

³) De blinde Ankre udlagdes Natten mellem den 5te og 6te ved
Hjælp af Fartøjer fra »Elephanten«.

. »Les vaisseaux et les batteries, qui nous restaient, étaient prêts à se défendre avec la même vigueur; mais ils n'auraient pu que succomber à la fin à une lutte bien plus inégale encore que celle, qui déjà avait été si fatale. Les Anglais étaient les maîtres de bombarder le port et la ville. Il ne nous restait aucun moyen de les en empêcher.»

Selv om noget af denne Udtalelse maa skrives paa Regning for Ønsket om at gøre det indlysende for vore Allierede, at Danmark havde kæmpet til det yderste, er der vist ingen Tvivl om Skrivelsens Korrekthed. Det vilde ikke være vanskeligt for Englænderne i Ro og Mag uforstyrret at bombardere Kjøbenhavn, nu da der ikke fandtes Skibe til at forsvare Byen mod Øst.

I Virkeligheden havde Englænderne imidlertid ikke overdreven stor Lyst til atter at begynde Kampen. Chefen for »Ganges» skriver saaledes til Marquien af Buckingham: »I do not presume to judge of the propriety of our terms to the Danes; but I know and feel as a seaman that great sacrifices in our present situation should be made, sooner than to declare openly against them again. Should we begin with their (our) bombs, little will be effected and our fleet must positively return to Leith or Yarmouth for water and stores. We are now with above 100 prisoners each, eating and drinking us out . . . I hope we shall accomodate with the Danes, but I am fearfull it will not happen«¹⁾.

Den 7de April mødte Walterstorff og Lindholm atter i »London» medbringende Grev Bernstorffs Svar paa Admiral Parkers Note. De engelske Admiraler, der vare i høj Grad misfornøjede over Bernstorffs afslaaende Svar, mærkede nu, at de ikke kunde sætte deres Fordringer igennem, og man begyndte atter at tale om Vaabenstilstand, idet Parker dog stadig fastholdt de

¹⁾ Memoirs of the court and cabinets of George the third III Pag. 154.

samme Betingelser som for Afslutning af Fred, nemlig enten Alliance eller Desarmering. De danske Befuld- mægtigede hævdede, at der slet ikke kunde være Tale om nogen Alliance mellem Danmark og England; men tilbøde, at Danmark under en eventuel Vaabenstilstand vilde afholde sig fra Deltagelse i det bevæbnede Neutralitetsforbund og lade Flaaden forblive i den Tilstand, hvori den i Øjeblikket var. Efter en længere Diskussion blev man endelig enig om de forskellige Punkter, og Admiral Parker udnævnte Lord Nelson og Oberst Stewart til i Forening med Walterstorff og Lindholm at fastsætte de endelige Betingelser for Vaabenstilstanden.

Nelson og Stewart vare til Audiens hos Kronprinsen d. 8de April. Efter Underhandlingerne deltog de engelske Afsendinge i Kronprinsens Taffel, og det var ved denne Lejlighed, at Nelson — idet han udtalte sin smigrende Anerkendelse af Willemoes — foreslog, at han skulde udnævnes til Admiral, hvorpaa Kronprinsen ytrede de bekendte Ord, »at hvis han vilde gøre alle sine tapre Officerer til Admiraler, vilde der ingen Kap- tajner eller Løjtnanter blive tilbage¹⁾).

Samme Dags Morgen havde Kronprinsen faaet Underretning om, at Kejser Paul var myrdet Natten mellem d. 23de og 24de Marts²⁾). Det gjaldt derfor for Danmark at faa Vaabenstilstanden sluttet, inden denne Nyhed rygtedes til Englænderne; thi man vidste godt, at Kejser Pauls Efterfølger Alexander ikke nærede nogen Animositet mod England og sikkert ikke vilde fastholde den bevæbnede Neutralitet. Vaabenstilstanden sluttedes

¹⁾ I de fleste Beretninger henføres Nelsons Udtalelser om Wille- moes til den 3die April, men dette beroer paa en Fejltagelse. — Chr. Bruun: »Admiral Lord Nelson og Peter Willemoes«. Pag. 47—57.

²⁾ Hovedmændene i Sammensværgelsen vare Greverne Panin og Pahlen samt Hannoveraneren General Benningsen.

da den 9de April om Bord i »London« paa følgende Betingelser¹⁾:

1.

»From the moment of the signature of this armistice all hostilities shall immediately cease between the fleet under the command of Admiral Sir Hyde Parker and the city of Copenhagen and all the armed ships and vessels of His Danish Majesty in the road, or harbour of that city, as likewise between the different islands and provinces of Denmark, Jutland included.

2.

The armed ships and vessels belonging to His Danish Majesty, shall remain in their present actual situation as to armament, equipment and hostile position, and the treaty commonly understood as the Treaty of Armed Neutrality, shall, as far as relates to the cooperation of Denmark, be suspended, while the armistice remains in force.

On the other side, the armed ships and vessels under the command of Admiral Sir Hyde Parker, shall in no manner whatsoever molest the city of Copenhagen or His Danish Majesty's armed ships and vessels, or the coasts of the different islands and provinces of Denmark, Jutland included; and in order to avoid every thing which might otherwise create uneasiness or jealousy, Sir Hyde Parker shall not suffer any of the ships or vessels under his command to approach within gun shot of the armed ships or forts of His Danish Majesty in the road of Copenhagen. This restriction however shall not extend to vessels necessarily passing or re-passing through the Gaspar or Kingschannel.

3.

This armistice is to protect the city of Copenhagen as also the coasts of Denmark, of Jutland and islands

¹⁾ Danske Traktater efter 1800, Pag. 14.

included, against the attack of any other naval force which His Britannic Majesty may now or hereafter, during its remaining in force, have in these seas.

4.

The fleet of Admiral Sir Hyde Parker shall be permitted to provide itself at Copenhagen, and along the coasts of the different islands and provinces of Denmark, Jutland included, with every thing which it may require for the health and comfort of its crews.

5.

Admiral Sir Hyde Parker shall send on shore all such subjects of His Danish Majesty as are now on board the British fleet under his command, the Danish Government engaging to give an acknowledgement for them, as also for all such wounded as were permitted to be landed after the action of the 2d instant, in order that they may be accounted for, in favour of Great-Britain, in the unfortunate event of the renewal of hostilities.

6.

The coasting trade carried on by Denmark, along all such parts of her coast as are included in the operation of this armistice, shall be unmolested by any British armed ships, or vessels whatever, and instructions given accordingly by Admiral Sir Hyde Parker.

7.

This armistice is to continue uninterrupted by the contracting parties for the space of fourteen weeks from the signature hereof, at the expiration of which time it shall be in the power of either of the said parties to declare a cessation of the same, and to recommence hostilities upon giving fourteen days previous notice.

The conditions of this armistice are upon all occasion to be explained in the most liberal and loyal manner, so as to remove all ground for future disputes

and facilitate the means of bringing about the restoration of harmony and good understanding between the two Kingdoms*.

Denne Traktat ratificeredes straks saavel af Kronprinsen som af Admiral Parker.

Skønt Englænderne saaledes ikke fik sat deres Fordringer igennem, opnaaede de dog det vigtigste, nemlig at Danmark-Norge midlertidig udtraadte af Neutralitetsforbundet. Det gjaldt nu om at tvinge de andre Magter til en lignende Overenskomst, og den 12te April lettede derfor den engelske Flaade, efter at have forsynet sig med Levnetsmidler og Lægerekvisiter, og stod Syd paa ad Østersøen til.

Danmark modtog nok en Del smigrende Anerkendelser fra forskellige Magter for den Tapperhed, der var udvist i Slaget, men hermed var ogsaa alt sagt. Preussen trak sig straks tilbage fra Forbundet, og opfordrede temmelig kraftigt Danmark til at trække sine Tropper — der i Slutningen af Marts og Begyndelsen af April havde besat Hamburg og Lübeck — bort fra disse Byer. Sverrig, der i Begyndelsen syntes noget fornærmet over den indgaaede Vaabenstilstand, begyndte snart at aabne sine Havne for engelske Skibe, og Rusland, hvis nye Kejser ønskede Fred med England, søgte af alle Kræfter at standse Fjendtlighederne. Den russiske Gesandt i Kjøbenhavn, Lisakewitsch, modtog saaledes den 20de April Ordre til hurtigst muligt at meddele Admiral Parker, at Kejseren gjorde denne ansvarlig for Følgerne af hans offensive Foretagender, indtil nye Instruktioner kunde blive sendte fra den engelske Regering. Meddelelsen traf Parker udfor Karlskrona; han hævede straks Blokaden og begav sig til Køge Bugt, hvor han ankrede den 23de¹⁾.

¹⁾ Sverrig maatte d. 22de indgaa en lignende Overenskomst med England som Danmark.

Det gjaldt nu for Danmark om ikke at blive ladet i Stikken ved de paafølgende Underhandlinger, der fandt Sted i St. Petersborg; og det paalagdes derfor Grev Danneskiold-Löwendal indtrængende at arbejde hen til, at Rusland ikke adskilte sin Sag fra Danmark¹⁾. Til Trods herfor blev Danmark ikke hensynsfuldt behandlet ved den endelige Overenskomst, der sluttedes den 17de Juni mellem Rusland og England, skønt det jo var det eneste Land, der havde forsvaret sig og bragt umaadelige Ofre for den fælles Sag. Skønt England hævede Embargoen paa de danske og norske Skibe den 4de Juni²⁾ og paa de svenske den 16de Juni, vilde den engelske Regering dog ikke udlevere de erobrede danske Kolonier, til Trods for at Bernstorff — der i Slutningen af Maj var rejst til London — ihærdigt arbejdede derpaa.

Danmark blev derfor nødt til den 23de Oktober at tiltræde Overenskomsten af 17de Juni, hvori de engelske Fordringer til Dels anerkendtes. Der vedtoges saaledes, at det neutrale Flag ikke skulde beskytte Ladningen, og Visitationen af Konvoier tillodes. England maatte dog gøre enkelte Indrømmelser. Det blev saaledes forbudt Kapere at visitere Skibe under Konvoi, og man enedes endvidere om, at fjendtlige Produkter, der vare blevne neutral Ejendom, ikke længere skulde betragtes som fjendtligt Gods. Endelig fik de neutrale Stater Tilladelse til at sejle paa de krigsførende Magters Havne.

De dansk-vestindiske Øer tilbagegaves den 2den Januar 1802³⁾ og de ostindiske Besiddelser i Juli og August samme Aar.

Den 30te Marts 1802 tiltraadte Sverrig Overens-

¹⁾ Udenrigsministeriets udgaaende Skrivelse af 28de April 1801.

²⁾ Danmark-Norge hævede Embargoen paa de engelske Skibe d. 17. Juni 1801.

³⁾ Det engelske Flag blev strøget paa St. Croix den 16de Februar 1802, hvorefter Englænderne forlode Øerne.

komsten. — Det bevæbnede Neutralitetsforbund var op-
hørt at eksistere.

Danmark havde i Begyndelsen været ivrig efter at danne dette Forbund, og det var først Kejsers Pauls hensynsløse Optræden, der bragte den danske Regering til at trække sig noget tilbage. Man vilde gerne have undgaaet Kampen, men Hensynet til den Alliance, vi havde indgaaet, og Haabet om Hjælp fra Forbunds-
fællerne, forhindrede os i at modtage Englændernes an-
massende Fordringer.

Det er mærkeligt nok, at nærlig de samme Grund-
sætninger, for hvilke saa mangen brav dansk og norsk
Mand maatte lade sit Liv d. 2den April 1801, senere
ere blevne vedtagne i Pariserdeklarationen af 16de April
1856. Den svenske Deputerede »Hedin« kalder dem
saaledes med en vis Ret »de skandinaviske Principper«¹⁾.

Skønt Danmark end saaledes ikke vandt nogen
Sejr paa hin berømte Skærtorsdag, saa havde Kampen
dog bidraget til at løfte Nationen og vække Fædrelands-
kærligheden. Det vilde sikkert ikke have været til nogen
Nytte at fortsætte Kampen mod det mægtige England,
særlig da Rusland trak sig tilbage fra Alliancen. Vi
vilde dog i Længden — selv med Assistance fra Sver-
rig og mulig fra Frankrig — ikke have kunnet staa os
mod en saa stor Overmagt. Men Danmark havde nu vist
Europa, at det ikke var bange for at tage en Tørn,
naar det gjaldt Landets Selvstændighed, og at man ikke
ved Hjælp af Trudslar alene formaade at bøje det.
Enhver vil derfor sikkert indrømme Sandheden i Captain
Mahans Ord, naar han i Slutningen af sin Pjece »The
battle of Copenhagen« siger om Danmark:

»Nothing could place a nation's warlike fame higher
than did her great deeds that day«.

¹⁾ Fr. Bajer: »Le système scandinave de neutralité pendant la
guerre de Crimée«. — Revue d'histoire diplomatique 1900
Pag. 286.

Ved Udarbejdelsen ere følgende Bøger særligt benyttede:

- Bardenfleth:* Slaget paa Kiøbenhavn's Rhed.
Chr. Bruun: Admiral Lord Nelson og Peter Willemoes.
Wm. Laird Clowes: The Royal Navy.
H. G. Garde: Den dansk-norske Sømagts Historie 1700—1814.
Generalstaben: Meddelelser fra Krigsarkiverne.
Holm: Danmark-Norges udenrigske Historie fra 1791—1807.
James: Naval History of Great Britain.
Mahan: The life of Nelson. — The battle of Copenhagen.
Ramshardt: Efterladte Optegnelser.
F. Schiern: Historiske Studier 2den Del.
K. H. Seidelin: Krigstildragelser imellem Danmark og England.
Soldin: Krigen mellem Danmark og England.
Southey: The life of Nelson.
The Naval Chronicle for 1801.
A. Thorsoe: Den danske Statspolitiske Historie fra 1800—1864.
Udenrigsministeriet: Danske Traktater efter 1800.
J. Werfel: Danmarks og Englands politiske Stilling og Forhold til hinanden.
Zahrtmann: Gienlyd fra 1801. — (Nyt Archiv for Søvæsen 1842).

Forskellige Kopibøger, Protokoller, Skibsjournaler, Rapporter og udenrigsministerielle Skrivelser.

GENERAL-LISTE

over

det Antal Officerer, Betjente, Soldater, Frivillige og Pressede,

der vare om Bord paa den Del af Kjøbenhavns Defension, som den 2^{den} April 1801 var i Bataille med den engelske Flaade, samt hvormange heraf der ere døde, kvæstede eller fangne etc.

	Officerer					Betjente					Under Officerer, Tømmermænd og Matroser					Under Officerer og Soldater					Frivillige og Pressede					Tilsammen for ethvert Skib					Døde og Kvæ- stede										
	Det hele Antal	Friske i Land komne	Fangne og tilbageleverede	Døde under Slaget	Kvæstede og siden døde	Kvæstede men endnu levende	Det hele Antal	Friske i Land komne	Fangne og tilbageleverede	Døde under Slaget	Kvæstede og siden døde	Kvæstede men endnu levende	Det hele Antal	Friske i Land komne	Fangne og tilbageleverede	Døde under Slaget	Kvæstede og siden døde	Kvæstede men endnu levende	Borteblevne uden Efterretning	Det hele Antal	Friske i Land komne	Fangne og tilbageleverede	Døde under Slaget	Kvæstede og siden døde	Kvæstede men endnu levende	Borteblevne uden Efterretning	Det hele Antal	Friske i Land komne	Fangne og tilbageleverede	Døde under Slaget		Kvæstede og siden døde	Kvæstede men endnu levende	Borteblevne uden Efterretning	Det hele Antal						
Linieskibet Holsteen	8	2	5	"	"	1	7	1	6	"	"	"	247	98	110	9	3	27	"	83	18	33	1	"	16	15	55	8	39	2	1	5	"	400	127	193	12	4	49	15	65
— Sælland	9	7	"	1	"	1	8	3	"	"	"	"	302	202	8	26	8	58	"	92	49	"	8	7	22	6	122	75	2	4	2	27	12	533	341	10	39	17	108	18	164
Blokskibet Dannebrog	13	2	5	2	"	4	8	2	5	1	"	"	224	119	49	31	3	22	"	112	25	27	19	"	22	19	"	"	"	"	"	"	357	148	86	53	3	48	19	104	
— Wagrien	8	6	"	"	"	2	6	6	"	"	"	"	143	70	48	6	5	14	"	70	28	14	14	1	12	1	73	38	19	1	1	7	7	300	142	87	21	7	35	8	63
— Prøvesteenen	9	4	3	1	"	1	7	6	1	"	"	"	172	52	99	17	1	3	"	110	17	63	6	4	5	15	231	53	127	16	3	18	14	529	132	293	40	8	27	29	75
— Jylland	9	4	4	1	"	"	6	2	2	"	"	2	131	41	67	10	2	11	"	81	"	60	7	1	9	4	198	26	117	10	4	14	27	425	73	250	28	7	36	31	71
— Charlotte Amalia	4	4	"	"	"	"	4	3	1	"	"	"	139	103	14	12	"	10	"	28	10	7	5	1	5	"	66	47	6	2	1	3	7	241	167	28	19	2	18	7	39
— Indfødsretten	8	"	6	2	"	"	5	2	3	"	"	"	185	74	94	7	"	10	"	117	15	62	12	6	18	4	79	22	42	"	"	7	8	394	113	207	21	6	35	12	62
— Cronborg	4	"	2	2	"	"	4	3	1	"	"	"	105	"	94	7	"	4	"	24	"	19	3	"	"	2	86	5	60	5	2	3	11	223	5	178	18	2	7	13	27
Fregatten Elven	3	3	"	"	"	"	2	2	"	"	"	"	83	67	"	9	1	6	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	88	72	"	9	1	6	"	16
Kavalleriprammen Rendsborg	3	"	2	"	"	1	4	2	"	1	1	"	120	62	29	9	3	17	"	30	7	13	4	1	5	"	54	36	7	1	1	6	3	211	107	51	15	6	29	3	50
— Nyeborg	3	2	"	"	"	1	5	4	"	"	1	"	119	84	"	18	1	16	"	30	22	"	5	1	2	"	64	41	"	1	1	11	10	221	153	"	24	4	30	10	58
— Aggershuus	3	1	"	"	"	2	5	5	"	"	"	"	139	102	"	12	8	17	"	30	9	"	7	4	10	"	37	15	"	"	1	12	9	214	132	"	19	13	41	9	73
Stykprammen Sværdfisken	2	"	2	"	"	"	4	2	1	"	"	1	65	5	41	12	2	5	"	28	4	18	5	1	"	"	77	20	32	1	1	9	14	176	31	94	18	4	15	14	37
— Søhesten	2	"	2	"	"	"	2	1	1	"	"	"	66	15	39	7	2	3	"	28	"	20	3	"	5	"	80	5	48	2	5	6	14	178	21	110	12	7	14	14	33
— Hayen	2	"	2	"	"	"	3	3	"	"	"	"	142	"	130	6	"	6	"	28	"	27	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	175	"	162	7	"	6	"	13	
Defensionsfregatten Hælperen	4	3	"	"	1	"	4	4	"	"	"	"	122	117	"	"	2	3	"	29	29	"	"	"	"	"	110	110	"	"	"	"	"	269	263	"	"	3	3	"	6
Flaadebatteriet	2	2	"	"	"	"	2	2	"	"	"	"	66	41	"	8	4	13	"	38	22	"	4	2	10	"	21	13	"	"	"	5	3	129	80	"	12	6	28	3	46
De under Bataillen fra Land udsendte.	2	1	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	169	107	30	2	6	24	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	171	108	30	3	6	24	"	33	
	98	41	33	10	1	13	86	46	32	3	2	3	2739	1359	852	208	51	269	"	958	255	363	104	29	141	66	1353	514	499	45	23	133	139	5234	2215	1779	370	106	559	205	1035

kuap 58%

wt/18%

kuap 27%

